

FINANCIAL

Ocak 2014 Yıl:3 Sayı: 3

15. yıl

POST

**Bölgesel Rekabet
Gücü
ve
Piyasa Potansiyeli**

**Banka Müşterisinin
Kalbine Giden Yol
İK'dan Geçer mi?**

**Global Kriz Türk Bankacılık
Sistemini
Neden Diğer Ülkelerden
"Daha Az" Vurdu?**

Büyük Buhran

İç Borçlanma

ETF Nedir? Ne Değildir?

**TL'nin Dolarla
İmtihani**

İÇİNDEKİLER

Önsöz – Prof. Dr. Targan ÜNAL	3
Kulüp Etkinlikleri	4
Başkanımızdan	5
Kulüp Yönetim Kurulu	6
MÜHÜR	7
Banka Müşterisinin Kalbine Giden Yol IK'dan Geçer mi?	7
Yrd. Doç. Dr. Gaye ÖZÇELİK	
Bölgesel Rekabet Gücü ve Piyasa Potansiyeli -	10
Yrd. Doç. Dr. Burhan Can KARAHASAN	
Global Kriz Türk Bankacılık Sistemini Neden Diğer Ülkelerden “Daha Az” Vurdu?	12
Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜNCELER	
EKONOMİ DÜNYASI	15
Kepenler İndi ! – Ezgi CİVAN	15
Büyük Buhran – A. Burak BOZDAĞ	17
TL'nin Dolarla İmtihanı – Sedat SOYTÜRK	19
Domino Taşı Etkisiyle İlerleyen Krizin Avrupa'da Ki Son Durağı: İspanya	22
İlknur GÖRGÜN	
ARAŞTIRMA KÖŞESİ	25
İç Borçlanma – Oğuzhan AĞIRBAŞ	25
El Değmemiş Topraklar: Doğu Anadolu – Ömer KARABACAK	27
ETF Nedir? Ne Değildir? – Eren KURU	30
Uluslararası Finans Merkezleri, Ülke Ekonomilerine Etkileri ve	33
İstanbul'un Potansiyeli – Arif YAĞCI	
Finans Piyasalarının İnternet Teknolojisi ile Birleşimi – Hilal Ülkü DEMİR	36
Finans Piyasalarında Önemli Gelişmeler : Vob-Viop Birleşmesi - Başak Seray KILIÇ	38

Merhaba,

Okan Üniversitesi Finans Topluluğu'nun büyük bir özveri ve sevgi ile hazırladığı "Financial Post", sizlere üçüncü defa ulaşmanın sevincini yaşıyor. Bu sayıda da Financial Post, derin içeriği, çok renkliliği ve farklı bakış açıları ile karşınıza geldi. Her şeyden önce tüm satırlarında çok sevgili başta Bankacılık ve Finans öğrencileri olmak üzere tüm öğrencilerimizin, genç araştırmacılarımızın emekleri, göz nuru var.

Üniversite yönetimimizin, Kurumsal İletişim ve Tanıtım Müdürümüz Feride ÖZEL'in sağladığı imkanlar, Öğrenci Dekanımız Enver KESKİN ve Öğrenci Dekan Yardımcımız Pınar SALAHOĞLU'nun katkıları Finans Topluluğu'muzun faaliyetlerinde önemli coşuklara neden olmuştur. Bu sayının çıkarılmasında başta Finans Topluluğu Başkanı Başak Seray KILIÇ olmak üzere, topluluğunun yönetim kurulu üyelerine, topluluk yönetiminin oluşturduğu alt kurullarda görev yapan üyelerine, tüm etkinliklerimizde bize destek veren Okan Üniversitesi genelinde Finans Topluluğu'na üye olan dört yüzü aşkın öğrencimize topluluğun danışmanı olarak en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Financial Post'un 3. sayısına öğretim üyelerimiz de araştırmalarıyla katkıda bulundular. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültemizin değerli öğretim üyeleri, Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜNCELER, Yrd. Doç. Dr. Can KARAHASAN, Yrd. Doç. Dr. Gaye ÖZÇELİK bu çok renkli çalışmaya, araştırmaları ile destek verdiler. Özellikle Yrd. Doç. Dr. Gaye ÖZÇELİK, 3. sayımızın editörlüğünü gerçekleştirerek, yayına hazırlanmasına büyük bir destek vermiştir; kendisine çok teşekkür ediyorum. Derginin tasarımında büyük emekleri olan Finans Topluluğu'muzun güzide üyeleri A. Burak BOZDAĞ ve Sedat SOYTÜRK'e, teşekkürü bir borç biliyorum. Destek arayışlarımızda her zaman yardımımıza koşan sevgili arkadaşım Prof. Dr. Erişah ARIŞAN, iyi ki varsın, her şey için teşekkürler.

Türkiye Halk Bankamıza ayrıca teşekkür etmek istiyorum. Finans Topluluğu'muzun emeklerinin yayın haline dönüşmesine imkan sağladılar. Bu güzel çalışmanın sizlere ulaşmasına destek verdiler. Kendilerine minnettarım.

Dergimiz sizlere ulaştı. Sizlerden isteğimiz her zaman çok daha iyisini yapabilmemiz için öğrencilerimize görüşlerinize yol gösterin. Görüşleriniz bizim için çok önemli...

Sevgi ve saygılarımla,

Prof.Dr.Targan ÜNAL

Okan Üniversitesi Finans Topluluğu Danışmanı

Bankacılık ve Finans Bölüm Başkanı

2013 - 2014 Güz Dönemi Finans Topluluğu Etkinlikleri;

DestekFX firmasının eğitim direktörü Erdoğan TURAN ile "Temel Forex Eğitimi" semineri,

Gedik Yatırım firmasının Finansal Pazarlama Uzmanı Özder Şeyda SARI tarafından sunumu yapılan "Finansal Pazarlama" semineri,

Borsa İstanbul Genel Müdür Yardımcısı Aydın SEYMAN ile "BIST ve İşleyişi" semineri ve

Doğu Otomotiv firmasının Yönetim Kurulu Başkanı Aclan ACAR tarafından "Otomotiv Sektöründe Değişim Yönetimi" seminerini gerçekleştirdik.

Okan Üniversitesi Finans Topluluğu olarak hazırladığımız Financial Post'un 3. sayısı ile tekrar karşınızda olmaktan gurur duyuyoruz. Topluluğumuz, kuruluşunun 4. Yıldönümünde de Ekonomi, Finans ve Bankacılık sektöründe üniversitemizin öğrencileri ile alanında uzmanlaşmış kişileri bir araya getirmeye devam etmektedir. Resmi olarak 20 Nisan 2009 tarihinde kurulan topluluğumuz bugüne dek çeşitli stand çalışmalarıyla aktif tanıtımlar yapıp, seçkin iş adamları ile seminerler ve paneller düzenledi. Bunların yanı sıra topluluğumuz tüm üyeleri ile üniversitemiz dışında gerçekleştirilen bir çok önemli söyleşi ve etkinliklere de katılım sağlamıştır.

Bu sene başından itibaren 350'yi aşkın üye sayısı ile faaliyet gösteren topluluğumuz üniversitemizdeki en aktif topluluktur. Teorik bilgiyi uygulamaya dönüştürmeyi de öğretmeyi amaçlayan ekibimiz, üniversitemizde bir ilki gerçekleştirerek İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ndeki Bilgisayar laboratuvarını dersler dışında öğrencilerimizin hizmetine sunmuştur. Öğrencilerimiz, topluluğumuz tarafından sunulan bu sistem sayesinde güncel piyasa hareketlerini takip etme şansı bulacak olup, ayda minimum iki kez olmak üzere bir çok konuda eğitim alma şansı yakalayabileceklerdir.

2013-2014 eğitim ve öğretim yılı içerisinde topluluğumuz ilk olarak 24 Ekim 2013 tarihinde alanında öncü firmalardan biri olan DestekFX firmasının eğitim direktörü Erdoğan TURAN ile "Temel Forex Eğitimi" seminerini gerçekleştirmiştir. Daha sonra 15 Kasım 2013 tarihinde yine alanında öncü firmalardan biri olan Gedik Yatırım firmasının Finansal Pazarlama Uzmanı Özder Şeyda SARI tarafından sunumu yapılan "Finansal Pazarlama" seminerini gerçekleştirmiş bulunmaktayız. Bu etkinliğimizden çok kısa bir süre sonra, 26 Kasım 2013 tarihinde Türkiye'de borsanın en önemli simalarından biri olan Borsa İstanbul Genel Müdür Yardımcısı Aydın SEYMAN'ı "BIST ve İşleyişi" semineriyle üniversitemiz öğrencileriyle buluşturduk.

Güz dönemi için son olarak ise 19 Aralık 2013 tarihinde dünyadaki bir çok otomotiv markasının Türkiye distribütörü olan Doğu Otomotiv firmasının Yönetim Kurulu Başkanı Aclan ACAR'ı

üniversitemizde ağırlayarak "Otomotiv Sektöründe Değişim Yönetimi" seminerini gerçekleştirdik. Topluluğumuzca gerçekleştirilen bu seminerler ile katılımcılarımıza ilgili firmalardan iş olanakları sağlanmaya çalışılmış ve katılım sertifikaları verilmiştir.

Bahar dönemi için planladığımız ve bugünden çalışmalarına başladığımız projelerimiz arasında sosyal sorumluluk faaliyetleri de yer almaktadır. Bu kapsamda ünlü isimlerle düzenlemeyi planladığımız konser etkinliklerinden elde edeceğimiz geliri çocuk esirgeme kurumlarına bağışlayacağız. Bununla birlikte huzur evleri ve yetimhaneleri de belirli aralıklarla ziyaret etmeyi planlamaktayız. Temel amacı öğrencileri, reel iş dünyasıyla buluşturmak olan topluluğumuzun hazırladığı Financial Post dergisi, ekibimiz için önemli bir tecrübe olmakla birlikte herkesin çeşitli alanlarda bilgi edinebileceği makaleler ve röportajlar sunmaktadır. Başta topluluğumuzun danışman hocası olan Sn. Prof. Dr. Halit Targan ÜNAL'a, yazısıyla bize destek olan ve 3. sayımızın editörlüğünü gerçekleştiren Sn. Yrd. Doç. Dr. Gaye ÖZÇELİK'e, ve yine yazılarıyla bizlere destek olan Sn. Yrd. Doç. Dr. Burhan Can KARAHASAN'a ve son olarak Sn. Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜNCELER'e topluluğumuzun yönetim kurulu adına teşekkürlerimizi sunuyorum.

Saygılarımla,
Başak Seray KILIÇ
Finans Topluluğu Başkanı

KULÜP YÖNETİM KURULU

3 Ekim 2013 tarihinde gerçekleştirilen Genel Kurul toplantısı ile birlikte 2013/2014 eğitim ve öğretim yılı için görevli olan yönetim kurulu ve çalışma komitelerimiz şu şekilde belirlenmiştir;

Yönetim Kurulu Üyeleri

Başkan: Başak Seray KILIÇ	İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü
Başkan Yrd: Semih KUŞ	İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü
Sayman: Dilara SAĞ	İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü
Sekreter: Seda KARGIN	İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü

Denetçi Üyeler:

Ömer Can UÇAN	İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü
Özge BAŞOĞLU	İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü
Sedat SOYTÜRK	İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü

Çalışma Komiteleri

Ekonomi Komitesi Üyeleri

Ezgi CIVAN	İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü
Sedat SOYTÜRK	İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü
Ömer KARABACAK	İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü

Araştırma Komitesi Üyeleri

Eren KURU	İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü
Hilal Ülkü DEMİR	İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü
Başak Seray KILIÇ	İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü
Arif YAĞCI	İngilizce İşletme Bölümü
Furkan ERKAN	İngilizce İşletme Bölümü

Organizasyon Komitesi Üyeleri

Yasemin PAKSOY	İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü
Başak BULUT	İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü
İrem UZEN	İngilizce Uluslararası Ticaret Bölümü
Evşan SARAÇOĞLU	İngilizce Uluslararası Ticaret Bölümü
Erdal İLBASAN	İngilizce İşletme Bölümü

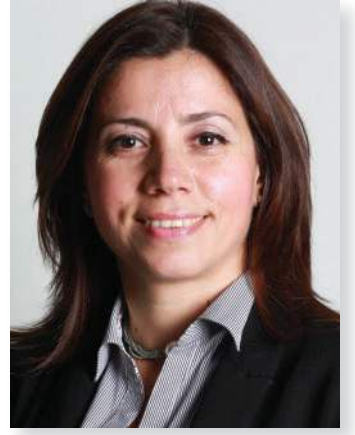
Banka Müşterisinin Kalbine Giden Yol İK'dan Geçer mi?

“Güler yüzlü olmayan asla dükkan açmamalı” der bir Çin atasözü. Yoğun müşteri-çalışan ilişkisinin yaşandığı bankacılık, turizm, perakende gibi hizmet odaklı sektörlerde bu sözün geçerliliği daha da ortaya çıkmaktadır. Artık, işletmeler için hem “müşteri-odaklı” hem de “kaliteli ürün ve hizmet üretmek kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Özellikle geçtiğimiz otuz yılda işgücündeki yapısal değişimler, üretim süreçlerindeki yeniden yapılanmalar ve otomasyonun gelişimi, iletişim ve toplumsal ve sosyal ilişki ağlarındaki değişimler tüm sektörlerde etkili olmakta ve rekabet unsurunu tetikle-mektedir. Dünyada meydana gelen tüm bu gelişmelerden önemli ölçüde etkilenen bankacılık sektöründe de yabancı bankalardaki artış nedeniyle ciddi bir değişim yaşanmakta ve bankalar için “müşteri-odaklılık” unsuru başarıya ulaşmada kilit bir rol üstlenmektedir.

Müşteri-odaklı yaklaşım, bir ürün ya da hizmet için müşterinin ödediği bedel karşılığında o ürün ya da hizmetten müşterinin beklediğinden fazlasını kendisine sunabilmektir. Zaman geçtikçe eğitim seviyesi yükselen ve piyasadaki rekabetin de teşvikiyle beklentileri artan müşteriler daha da bilinçlenmekte ve bankacılık hizmetlerine yönelik daha çok taleplerde bulunmaktadır. Dolayısıyla müşteri ürün ya da hizmet alırken kendisine sunulan “değer” unsurunun arayışına girmektedir. Yaratılan değer sonucunda müşteri tatmini ve yeniden satın alma yoluyla müşteri sadakati oluşabilecektir.

İşletmeler artık müşteri kavramını iki ayrı boyutta dikkate almaya başlamışlardır. Birisi eski anlayıştaki işletmenin dış çevresinde yer alan ve ürün veya hizmeti satın alan taraf olan “dış müşteriler”dir. Gelişen teknolojiye bağlı olarak, bankalardan gerek bireysel gerekse ticari ve kurumsal müşterilerine hızlı ve yenilikçi hizmet anlayışıyla yaklaşmaları ve yenilikçi, müşteri beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayan, hatta müşteri beklentilerinin ötesine geçen ürünler sunmaları beklenmektedir.

Diğer müşteri boyutu ise, işletmenin içinde yer alan “çalışanlar” yani iç müşterilerdir. İç müşteri ve dış-müşteri etkileşiminin birebir ve çon yoğun yaşandığı hizmet sektörlerinden olması nedeniyle bankacılık sektöründe de, müşteri kavramının yerleştirilmesi ve müşteri odaklı olmayı amaç

*Yrd. Doç Dr. Gaye ÖZÇELİK
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İşletme Bölümü Öğretim Üyesi*

edinen bir yönetim sistemi ihtiyacına yönelik olarak yeterli, kaliteli, eğitilmiş ve yetenekli insan kaynağına ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışanını elde tutabilen, çalışanına değer veren, aynı dış müşterilerde olduğu gibi, çalışanının ihtiyaç ve beklentilerini karşılayarak iç müşteri tatmini ve mutluluğu sağlayabilen bir insan kaynakları yönetiminin gerekliliği olmazsa olmazlar arasında yer almaktadır .

Peki, bankacılık sektörü söz konusu olduğunda iç müşteri tatmini nasıl sağlanır? Bunları, sağlamak adına İnsan Kaynakları Yönetimi'nin ne tür uygulamaları olabilir? Bankacılık stres düzeyi oldukça yüksek olan bir çalışma alanıdır. Buna dayanarak, “iç müşteri” odaklı insan kaynakları yönetiminin, doğru işgücü planlaması, eğitim ve geliştirme, performans değerlendirmesi, ücretlendirme sistemi fonksiyonlarının her birinde çalışanları teşvik edecek yaklaşım ve uygulamalar onların motivasyonlarının arttırılmasına katkıda bulunacaktır.

Bir müşterinin banka ile fiziksel temasa geçtiği yer banka şubeleridir. Bireysel bir müşteri bankaya hesap açtırma, kapama, eft, havale, para yatırma ve çekme, çek senet işlemleri, döviz işlemleri, kredi almak vs. gibi nedenlerle gelebilir. Her ne kadar söz konusu işlemlerden birçoğu artık telefon ya da internet bankacılığı yoluyla şubeye gitmeden gerçekleştirilebiliyorsa da, yine de bir çok müşteri halen fiziksel olarak şubeye giderek işlemlerini gerçekleştirmeyi tercih etmektedir.

Bu noktada karşımızda duran en önemli sorunlardan bir tanesi müşteri bekleme sürelerinin uzunluğudur. Bu daha önceki yıllarda daha kabul edilebilir bir durum iken, günümüzün hızlı yaşam koşullarında bir an önce hizmet almaya çalışan müşteriyi kızdırmaktadır. Uzmanlar, genel olarak müşterinin şubede mutsuz olmadan bekleyebileceği sürenin yaklaşık en fazla 8-12 dakika olduğuna, bu süreler aşıldığında müşterinin olumsuz alışveriş deneyimi dolayısıyla müşteri kaybı yaşanabileceğine dikkat çekmektedirler.

Sektör	Bilgiyi veren şirket	Müşterinin bekleme süresi
Bankacılık	Garanti Bankası	• Çağrı merkezinde bekleme süresi 30 saniye. Şubedeki işlemler için ise ortalama bekleme süresi 10 dakika.
Beyaz eşya	Electrolux	• Electrolux'te bayiler için olan bekleme süresi 3 gün. Nüfus müşteriler için ise 1 gün.
GSM	Turkcell	• Turkcell Çağrı Merkezi'nde ortalama bekleme süresi 22 saniye düzeyindedir.
Perakende	Kiler	• Kuyrukta beklemek ve alınan ürünleri kasadan geçirmek için geçen zaman ortalama 10 dakika sürüyor.
Su	Saka Su	• Siparişin verildiği andan itibaren müşterilerin ortalama bekleme süresi 30-45 dakika.
Tüplü gaz	Aygaz	• Bir tüpün müşteriye ulaşma süresi genelde 30 dakika. Şehir merkezlerinde bu süre 15 dakikaya düşebiliyor.

Kaynak:

<http://www.capital.com.tr/musteri-ne-kadar-bekler-haberler/18705.aspx>, 20.11.2013

Şubelerdeki bekleme sürelerinin uzamasında, şubede görev alan personel sayısındaki eksiklikler de göze çarpmaktadır. Bugün birçok banka artık şubelerini yenilemeye, müşterisinin rahat edeceği ortamlara dönüştürmeye çalışmakta olduğu doğrudur. Şubeler yenilenirken tabii ki şubelerin kurulacağı ilçe/mahalleye bağlı olarak şubelerde çalışacak personele ait kadrolar bankaların üst yönetimi ve insan kaynakları yöneticileri tarafından önceden belirlenmekte ve şube tasarımları bu hesaplamalara göre yapılmaktadır. Bununla birlikte, uygulamada görülen odur ki, müşteri banka ziyareti yaptığında, şube için belirlenen koltuk sayısı ile şubede o anda gerçekten aktif olarak çalışan personel sayısı arasında bir oransızlık söz konusu olmaktadır. Yani işlemler esnasında gişelerde yer alan koltukların en azından bir ya da daha fazlasında, personel yokluğu nedeniyle işlem yapılmamaktadır. Bu da bekleme sürelerini daha da uzatmaktadır. Görünen o ki, burada doğru işgücü planlaması ve kadro yönetimine ilişkin

iyileştirmelerin insan kaynakları yönetimi ve kuruluş üst yönetimleri düzeyinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Müşteri odaklı insan kaynakları yönetiminin diğer önemli bir parçası ise, eğitim sistemleridir. Eğitim birimlerinin stratejik iş ortağı olarak görülmesi, eğitim ve gelişim faaliyetlerinin ihtiyaçlar çerçevesinde gerçekleştirilmesini sağlar. Bugün banka kurumları, dış müşteri memnuniyetini sağlamak adına iç müşterilerine yani çalışanlarına yoğun eğitim programları uygulamaktadır. Bu eğitimler arasında bankacılar için etkili iletişim, etkili konuşma ve diksiyon, banka yöneticileri ile profesyonel imaj yönetimi, bankalarda müşteri ilişkileri yönetimi, kişisel satış teknikleri, müşteri psikolojisi ve duygu yönetimi, stres altında çalışma teknikleri gibi daha bir çok konu başlığı sayılabilir. Özellikle şubelerde farklı kademe ve görevlerde çalışan personele bu eğitimlerin düzenli ve yoğun bir şekilde sunulması ve şube ziyareti yapan müşterilere düzenli aralıklarla memnuniyet araştırmaları yapılması ve bu araştırma sonuçlarının dikkate alınarak iyileştirmelerin öncelikli olarak gerçekleştirilmesi birçok bankayı rekabette öne çıkaracaktır.

Bankacılık sektörünün titizlikle yaklaşması gereken konulardan biri de çağrı merkezleridir. Çağrı merkezlerinin oluşumunda ve müşterinin aklına çağrı merkezi kavramını yerleştirilmesinde bankacılık sektörünün rolü büyüktür. Çağrı merkezleri tamamen insan sermayesinden oluşmaktadır ve sadece bir bilgi kaynağı olmak ya da müşteri hizmeti sunmak dışında aynı zamanda bankalar için artık alternatif satış kanalı haline gelmiştir. Dolayısıyla çağrı merkezi dış müşterisine mükemmel ölçüde hizmet sunabilmelidir. Etkin çağrı merkezlerinin oluşturulması, buralarda görev alacak doğru profil ve yetkinlikteki kişilerin, doğru ve objektif yöntemlerle işe alınması, işe alıştırılması, dış müşteri odaklı etkin bir eğitim sürecinden geçmesi ile doğrudan ilişkilidir. Çağrı merkezleri ya da diğer adıyla telefon bankacılığı müşteri ile telefon ortamında yüzyüze olmadan görüşmeyi gerektirir. Bu bağlamda, doğru, etkin ve ikna edici konuşma, etkili yazma ve raporlama, telefonda servis becerileri, müşteri ses tonlarına uyum, duygusal kulak, müşteri psikolojisi gibi eğitimlerin çağrı merkezi çalışanlarına sunulması artık bir zorunluluk haline gelmiştir.

Diğer tüm sektörlerdeki işletmelerde olduğu gibi, bankacılık sektöründe de banka hedefleri ile yönetici ve çalışan hedeflerinin uyumlaştırılması esastır. Bu yöntemde, yılın başında kurum bazında belirlenen hedefler doğrultusunda, bölüm/birim/şube bazında hedefler yöneticilere verilir. Yöneticiler de bu hedefleri çalışanları ile paylaşarak çalışanların görevlerine uygun hedefleri belirlerler. Bu durumda açık, somut ve ölçülebilir kriterlere dayalı performans değerlendirme sistemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Yıl sonunda esas hedeflerle çalışanların gerçekleştirdikleri hedeflerin düzeyleri karşılaştırılarak performans seviyeleri tesbit edilir. Kullanılan çeşitli finansal başarı metrikleri ve sistematik prim sistemi uygulamalarıyla çalışanlar arasında ücretlendirme ve ödüllendirme konusunda adalet sağlanabilmesi önemli bir unsurdur.

Banka içi çalışanlar arası ilişkilerin ve çalışma ortamındaki uyumun ve sorunların karşılıklı

görüşmeler yoluyla çözülmesinin, çalışan memnuniyetini arttırdığı ve bu memnuniyet duygusunun dış müşteriye de yansıdığı yapılmış olan birçok çalışmada kendini göstermektedir. Bu tür sonuçlar, bankaların kendi çalışanlarına uyguladığı çalışan memnuniyet anketleri yoluyla ölçülmektedir. Ayrıca bazı bankalar şubelerine genel müdürlük tarafından gönderilen ve şube çalışanlarına müşteri gibi yaklaşan yetkililer göndererek, müşteri memnuniyetini ölçmeye yönelik çalışmalar yürütmektedirler.

Müşteri odaklı insan kaynakları yönetimi yaklaşımlarının bir diğer önemli uygulama alanı 360 derece değerlendirme uygulamasıdır. Bu uygulama çalışanın daha çok davranışsal çerçevede değerlendiren bir uygulama olup; çeşitli yetkinlik ve beceri kriterleri esas alınarak çalışanın iş arkadaşlarından, yöneticilerinden, üstlerinden, kendisine doğrudan raporlayanlardan (astlar), iç ve dış müşterilerinden, varsa ait olduğu proje

takımlarının diğer üyelerinden ve de kendisinden elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi sürecidir. Bu sistemde çalışan, kendisinin performansını gözlemleyen daha geniş bir değerleyici grup tarafından değerlendirilmektedir. Uygulamanın bankacılık alanında da hayat bulması, banka çalışanlarına ve yöneticilerine güçlü ve gelişime açık yönleri konularında geri bildirim sağlayacak; bununla birlikte ortaya çıkacak mesleki ve kişisel gelişim alanlarına ilişkin yapıcı iyileştirmeleri planlamak ve uygulamaya koymak bankalar tarafından mümkün olacaktır. Kurumun çalışanın gelişimini desteklediğinin çalışan tarafından görülmesinin, çalışan-müşteri ilişkisini olumlu yönde besleyeceği beklenmektedir.

360 derece değerlendirme sistemi, dış müşteri odaklı-iç müşteri gelişim alanlarına yönelik veriler sunması bakımından bankalar için önemli bir uygulamadır.

Müşterilerin daha çok bilinçlendiği, yükselen beklentilerin olduğu, gelişen teknoloji, bilgi

akışı hızı ve çeşitlenen ürün ve hizmetlerin sunulduğu sektörde, müşteri bağlılığı ve müşteri sadakatini sağlamanın önemli bir yolunun eğitimli, yetenekli insan kaynağına ve bu insan kaynağının iş tatmini ve motivasyonuna bağlı olduğu ortaya çıkmaktadır. Kısaca, mutlu müşteriler yaratmak, olumlu müşteri deneyimleri yaşatan mutlu çalışanlarla; mutlu çalışanlar ise, etkili çalışan bir insan kaynakları yönetimi sistemi ile mümkündür.

Kaynakça:

- Koçak, E.; Erdoğan, Z.B. (2011). Bankacılık Sektöründe Yeni İnsan Kaynakları Yönetimi Yaklaşımları Hakkında Bir Uygulama, Sosyal Siyaset Konferansları, Sayı 60, No: 1, sf.259-283, <http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/sosyalsiyaset>.

Yrd. Doç. Dr. Burhan Can KARAHASAN
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Dekan Yardımcısı

Bölgesel Rekabet Gücü ve Piyasa Potansiyeli

Ülkelerin sahip oldukları rekabet gücü sürdürülebilir bir büyüme için gerekli olan temel etmenlerin başında gelir. Bu rekabet gücünün bileşenleri incelendiğinde yenilikçi olmak, insan kaynaklarına yatırım yapmak, üretim sürecinde kaynak dağılımını teknolojiye ve ARGE'ye yönlendirmek başlıca noktalar olarak ön plana çıkmaktadır. Türkiye, Dünya Ekonomi Forumu (WEF) tarafından en son açıklanan Küresel Rekabet Endeksi sıralamasında 152 ülke arasında 43'ü sıradan bir basamak geri düşerek 44. sıraya gerilemiştir.

Genel olarak rekabet gücünün gelişmesi farklı faktörlere bağlı olmak ile birlikte bir ülkenin genel rekabet gücünün gelişmesinde yerel dinamiklerinde önemli bir yer kapladığını bilmek gerekir. İstanbul Üniversitesi, Kalkınma Bakanlığı ve İstanbul Kalkınma Ajansının hazırladığı son çalışmada Türkiye'de il bazında rekabetçilik seviyelerinin nasıl farklılaştığı gözler önüne serilmiştir. Tablo 1'de de özetlendiği gibi rekabet düzeyinde coğrafi olarak eşit olmayan bir dağılım olduğu görülmektedir. Sıralamadaki ilk beş il batı bölgelere aittir, en sonda kalan beş il ise doğu bölgelerinde bulunmaktadır. Genel olarak ayrıca tüm sıralama incelendiğinde de Türkiye'de rekabet gücünün en yüksek olduğu bölgelerin batı coğrafyasında olduğu görülecektir. Bu, bir anlamda Türkiye'de bölgelerin rekabet gücündeki ve iktisadi hayatındaki bozuk yapı hakkında basit bilgiler vermektedir. Gerek Kalkınma Bakanlığının gerekse de yerel kalkınma ajanslarının son dönemde bölgelerin rekabet gücünü artırmak amacıyla proje ve plan yürütme çabaları da göz önüne alındığında bu konunun ne kadar önemli olduğu ön plana çıkmaktadır.

Tablo 1. Rekabet Başarıları ve Başarısızlıkları

En Rekabetçi 5 Şehir	En Düşük Rekabetçi 5 Şehir
İstanbul	Hakkâri
Ankara	Muş
İzmir	Şırnak
Kocaeli	Ağrı
Bursa	Bitlis

Kaynak: Küresel Rekabet Endeksi

Bu noktada bölgelerin rekabet potansiyellerini nelerin etkileyebileceği de çok önemlidir. Bölgelerin sahip oldukları gerek insani gerek fiziki sermaye birikimi, bölgelerin insani sermayesinin verimliliği ve bunun bir bileşeni olan eğitim seviyesi, bölgelerde gerek kamu gerekse de özel kesimdeki işletmelerin daha teknoloji yoğun üretim yapma konusunda farkındalıklarının yaratılması aslında bölgesel rekabet seviyelerindeki farklılıkları açıklayabilecek başlıca faktörlerdir. Bu farklı faktörleri göz önüne almak ile beraber, aslında tüm bu faktörleri içinde barındıracağı düşünülebilecek genel anlamda bölgelerin gerek iç piyasalara gerekse de dış piyasalara ne kadar iyi entegre olduğunu gösterebilecek bölgesel piyasa potansiyellerini de hesaplamak önemli olabilir. Zira bölgelerin sahip oldukları piyasa potansiyelleri o bölgelerdeki birçok farklı sosyo-ekonomik ve kültürel özellikle ilintili olmak durumundadır. Bu tartışma İktisat Yazılımında da sıkça yapılmakta ve aslında Paul Krugman'ı Nobel ödülüne götüren ve Yeni Coğrafya İktisadında da yerini bulan "Piyasa Potansiyeli ve Piyasalara Erişilebilirlik" kavramının temelini oluşturmaktadır.

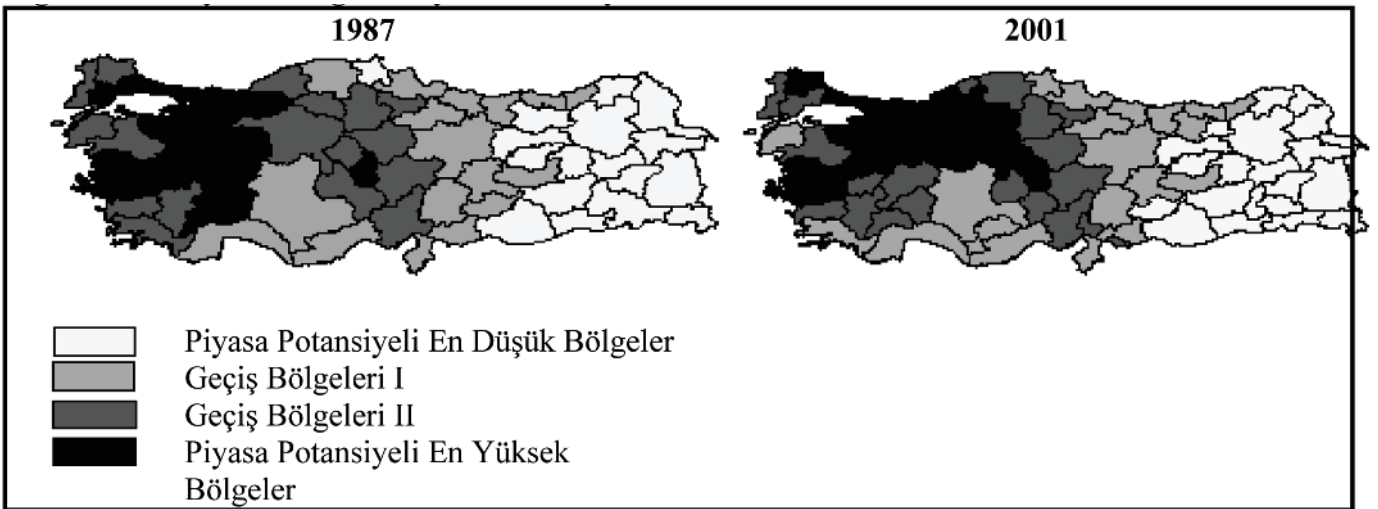
Bu bağlamda bir bölgenin sahip olacağı piyasa potansiyelini çok genel olarak etrafındaki bölgelerin satın alma gücü (talep) ve her bölge ile aradaki uzaklık ile ilişkilendirmek mümkündür. Figür 1 Türkiye'deki illerin sahip olduğu piyasa potansiyellerinin tarihsel kökenlerini göstermektedir. 1987-2001 karşılaştırmasını yapan haritalar aslında Türkiye'de bölgelerin piyasalara erişme imkânlarının, kısaca piyasa potansiyellerinin, ne kadar adil olmayan bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Bu haritalar 1987-2001 arası için Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan İl Bazında Milli Gelir İstatistikleri ile hazırlanmış, 2001 sonrası için bu bilgiler sunulmadığı için diğer yıllar için hesaplanamamıştır. Bu dönemin aynı zamanda Türkiye'nin küreselleşme ve neo-liberal politikaların baskısı altında geçirdiği dışa açılma dönemi ile örtüşmesi aslında kendi içinde var olan geri kalmışlık ve bölgesel eşitsizlikler kavramlarının da ne kadar alakalı olduğunu göstermektedir. Bir yandan dışa açılarak hızlı bir büyüme patikasına ilerlemek, bir yandan da bölgesel olarak çok ciddi farklılıklar ile baş etmek aslında politika yapıcı açısından ciddi bir çelişki ve soru(n) teşkil etmiştir.

Tüm bu tartışmalar ışığında; genel olarak piyasaya erişme imkânına en çok batı bölgelerinin sahip olduğu ve orta ve doğu Anadolu'ya ilerledikçe piyasa potansiyellerinin azalmaya başladığı gözlemlenmektedir. Dolayısıyla Türkiye'nin dışa açılma penceresi olarak tanımlanan 1980 sonrası dönemde aslında bölgelerin piyasa potansiyelleri arasındaki farklılıkların ne derece şiddetlenerek ikili bir yapıya dönüştüğü anlaşılmaktadır.

Son olarak 2001 sonrası neler olmuştur sorusuna cevap aramak gene değerli bir tartışmadır. Zira Tablo 1'de verilen sıralama 2001 sonrası geçen 12-13 yıllık dönemde rekabetçilik açısından batı ve doğu arasında eşit olmayan bir yapının var olduğunu sinyallerini vermektedir. Genel olarak bu eşit olmayan yapının kökeni Figür 1'den anlaşılmasına rağmen Figür 2'de sunulan daha güncel veriler ile hesaplanmış piyasa potansiyeli bilgisi de tamamlayıcı olacaktır. Bu harita TÜİK tarafından 2001 sonrasında açıklanan Bölgesel Gayri Safi Katma Değer bilgisi kullanılarak hazırlanmış, ancak bilgiler sadece 26 İktisadi Bölge için sunulduğundan ancak bu bölgelerin piyasa potansiyelleri hesaplanabilmiştir.

1. Figür Türkiye'de Bölgesel Piyasa Potansiyelinin Tarihsel Kökeni

Kaynak: TÜİK, yazarın kendi hesaplamaları

Figür 2. Türkiye’de Bölgesel Piyasa Potansiyeli (2001 Sonrası)

Kaynak: TÜİK, yazarın kendi hesaplamaları

Figür 2’de sunulan bölgesel piyasa potansiyeli dağılımı aslında 2001 sonrası dönemde de bölgelerin sahip oldukları piyasa potansiyeli farklılıklarının sürmekte olduğunu göstermektedir. Piyasa potansiyelinin en yoğun olduğu bölgeler Türkiye’nin batı coğrafyasında konumlanmakta ve orta ve doğu Anadolu’ya doğru gene 2001 öncesinde olduğu gibi piyasa potansiyellerinde azalma olduğu görülmektedir.

Genel bir tartışma yapacak olursak; öncelikle bölgesel rekabet gücü ile bölgesel piyasa potansiyeli arasında ciddi bir bölgesel ilinti olduğunun farkında olmak gereklidir. Bu noktada piyasa potansiyelinin temel bileşenlerinin aslında bölgesel rekabetçiliği oluşturan unsurlar da olduğunu düşünecek olursak, kaçınılmaz olarak geçen son 12-13 yıllık dönemin bölgeler arası rekabet düzeylerinde neden bir yakınsama (ve/veya benzeme) olmadığını bizlere göstermektedir.

Uygulamaya konulan plan ve projelerin aslında gerek dışa açılmanın en şiddetli yaşandığı 1980’li yıllarda, gerekse de Türkiye’nin iktisadi ve sosyal hayatında ciddi bir dönüşüm yaşadığı 2000’li yıllarda bölgesel farklılıkları giderme açısından çok başarılı olamadığı anlaşılmıştır. Kendi içinde düşük piyasa potansiyeli ve düşük bölgesel rekabet arasında bir sarmal ortaya çıkmış ve bir anlamda geri kalmışlıktan beslenen, kırlamayan ikili bir bölgesel yapı oluşmuştur. Bu yüzden gerek Kalkınma Ajanslarının gerekse de Kalkınma Bakanlığının, uygulanacak politikaları düzenlerken bu oluşan içsel çelişkiye dikkat etmeleri gerekmektedir; yaşanan makro büyümelerin yerelde mikro ölçekte yansımaları olmadıkça WEF’in açıkladığı Küresel Rekabet Seviyesindeki başarısız tablonun giderilmesi zor görünmektedir.

Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜNCELER
İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü

Global Kriz Türk Bankacılık Sistemini Neden Diğer Ülkelerden “Daha Az Vurdu?”

Yıllardır kabusumuz olarak birlikte yaşadığımız “bankacılık sistemimizin aşırı kırılgan” olduğu söylemlerine rağmen 2007’de başlayarak bütün dünyayı kasıp kavuran “Global Kriz” Türk Bankacılık Sistemi’ne sanıldığı kadar korkunç darbeler vurmamıştır. Tüm dünyayı etkileyen böylesi bir kasırganın muhakkak ki olumsuz etkilerini tüm bankalarımız doğrudan veya dolaylı olarak hissetmişlerdir ancak diğer ülkelerde ortaya çıkan sonuçlarla kıyaslanıldığı zaman Türkiye’ye yansımalarının çok vahim boyutları olmadığı anlaşılmaktadır. Hatta bankalarımızın krizin dorukta olduğu dönemlerde karlılıklarını arttırdıklarını ya da en azından potansiyellerini koruyarak aşırı erime yaşamadıklarını görebiliriz. Bankalarımızın kriz öncesi ve sonrası dönemlerini içeren toplamı net karları aşağıdaki gibidir:

	Milyon TL
2011	19.042
2010	21.360
2009	19.497
2008	12.774
2007	14.331
2006	10.981

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği , Banka ve Sektör Bilgileri

Türk Mali Sisteminin bu krizde neden çok büyük darbe almadığını araştırmadan önce krizin nedenlerini incelemek yararlı olacaktır.

Ekonomi uzmanlarının görüşlerine göre krizin çekirdeğinde yatan temel sebep Amerikan Merkez Bankası (FED) in uyguladığı ekonomik politikalar sonucunda

Amerika’da gayrimenkul sektörü balonunun şişmesi ve bunlara bağlı türev ürünlerin piyasalarındaki hızlı büyümesi olmuştur.

Buna göre, Finansal faiz politikalarında düzenleyici otorite işlevi üstlenen FED, faizleri gereğinden fazla düşürdü. Bu durum sonucunda piyasada dolaşan paradan daha çok pay toplamaya çalışan bankaların kredilendirme risk analizlerinde yeterli koşulların oluşup oluşmadığına bakmadan verdikleri krediler krizin ortaya çıkmasına neden oldu. Bankaların daha çok kredi verebilmek için temel risk noktalarına verdikleri önemin azalması, bu kriterlerin neredeyse tümüyle ortadan kalkması (sub-prime krediler) ve yüksek riskli bu kredilerin toplamının krediler içindeki oranının artması sonucunda paranın yöneldiği emlak fiyatlarında bir balon oluşmasına yol açtı. Bu hızlı büyümenin sonucunda çok yükselen emlak fiyatlarının belli bir zaman içerisinde durgunlaşıp, geriye dönmesi kaçınılmazdı. Bu balonun sönmeye başlamasından itibaren yaşananlar derin bir krizin ortaya çıkmasına sebep oldu.

Eğer konu sadece Amerikadaki emlak/konut kredileri olsaydı dünyayı bu kadar sarsmaz ve etkilemezdi ancak yatırım bankalarının öncülüğünde bu kredilerden gelecekte elde edilecek fon akımlarının aktifleştirilmesiyle (Asset Securitization) bir canavar büyütülmeye başlamıştı. Kısaca Varlığa Dayalı Menkul Kıymet ihraççı olarak bildiğimiz bu işlemler sonucunda sözkonusu menkul kıymetler bütün dünyaya pazarlanmış ve gelecekte ortaya çıkacak bu tehlikeye bütün dünya dahil edilmiştir.

Bunun yanı sıra kredileri sigortalayan Kredi Temerrüd Swapları ve benzeri türev ürünler de sözkonusu edilen kredileri teminat altına alan araçlar olarak piyasalarda yer almıştır. Bunlar da doğal olarak emlak kredileri gibi hızla büyüyen bir hacime ulaşmıştır.

Sub-Prime Kredilerin Durumu

Rakamsal olarak bakıldığında krizin patladığı günlerde Amerikan Mortgage piyasası 10 Trilyon Dolar civarındaki işlem hacmiyle dünyanın en büyük piyasası konumunda olurken Sub-Prime krediler bu piyasanın içinde 1.5 Trilyon Dolar hacmine ulaşmıştır.

Krizin çıktığı dönemden 5 yıl öncesine kadar ABD’de faizler son derece düşük olduğu için özellikle orta ve alt gelir grubundaki kişiler değişken faizli kredileri kullanmayı tercih etmişlerdi. Ancak, FED’in son iki yılda faiz oranlarını artırması, konut sektörünü durgunluğa soktu. Konut satış fiyatları ile kira gelirlerinin de piyasa düzeyinin altına inmesiyle, bu krediyi kullanan düşük gelirli gruplar, kredilerini düzenli olarak ödeyemez hale geldiler.

Ve bu krediler hızlı bir şekilde temerrüd haline (ödenmeme) dönmeye başladılar. Bunun yanında, gayrimenkul fiyatları yükselirken genellikle evlerin üzerine yapılan ikinci ipotekler (ülkemizde şu sıralar İpotekli Bireysel Finansman Kredisi olarak uygulanıyor de göz önüne alınırsa, hızla düşen gayrimenkul fiyatları nedeniyle hem esas kredinin hem de verilen ek kredilerin teminatlarını yetersiz duruma düşürmüştür. Bu da kredi veren kuruluşları karşılık ayırmak mecburiyetinde bırakmıştır.

Türkiye Neden Doğrudan Etkilenmedi ?

a) Bankacılık Sistemimizde Türev ürünlerin durumu

Türkiye’de türev ürünler hacmi Amerika’daki değerlerle kıyaslandığı zaman bankacılık sisteminde oldukça düşük paya sahiptir. Olan hacimler ise ağırlıklı olarak gerçek ticari işlemler ve bankaların birbirleri arasında yaptıkları finansal işlemler olduğu görülecektir.

TÜRK BANKACILIK SİSTEMİ(Milyar TL)

DÖVİZ ve FAİZ HADDİ İLE İLGİLİ VERİLER	1998	%	1999	%	2000	%	2007 (Bin TL)	%
Vad. Döv. Alım Satım İşl.	11.321.969	31%	33.556.910	47%	43.026.160	41%	31.377.000	20%
Para ve Faiz Swap İşl.	2.214.376	6%	5.083.976	7%	12.011.367	12%	75.530.000	47%
Para ve Faiz Opsiyonları	480.334	1%	1.193.829	2%	2.119.648	2%	42.089.000	27%
Futures Para İşlemleri	501.105	1%	1.070.519	1%	1.542.737	1%	1.113.000	1%
Futures Faiz Alım Satım İşl.	352.832	1%	218.793	0%	199.068	0%	1.317.000	1%
Diğer	317.214	1%	1.197.914	2%	1.336.449	1%	6.491.000	4%
TOPLAM	15.187.830	41%	42.321.941	59%	60.235.429	58%	157.917.000	28%
SEKTÖR AKTİF TOPLAMI	36.827.949		72.120.858		104.283.106		561.171.839	

b) Türkiye'de Emlak Piyasasının durumu

Türkiye'de halen emlak piyasası bireylerin genellikle henüz ilk evlerini almakta olduğu bir sistem üzerinde yürümektedir. Bu da kişilerin kredilerine verdiği önemi daha yüksek tutmaktadır. Bunun yanı sıra menkul kıymetleştirme işlemi henüz yüksek oranda değildir. Ayrıca Türkiye'de gayrimenkul fiyatlarının hala yükselen bir trend içerisinde olması krizde yaşanan sıkıntının Türkiye'ye doğrudan yansımaya engel olmuştur.

BDDK'nın bankacılık sistemine getirdiği koruyucu tedbirler

BDDK olarak bildiğimiz Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Kasım 2006 da bankaların sermaye yeterlilik rasyolarına %4 ek rezerv rasyosu getirerek Basel II kriterleri gereği asgari %8 olması gereken rasyoyu %12 'ye yükseltmiştir. Bu aslında yüzdesel olarak bankaların sermaye tabanlarının %50 artırılması anlamına gelmiştir ve bankacılık sistemi bu uygulamada gerekeni yaparak daha güçlü bir sermaye yapısı oluşturmuştur.

Sermaye artırımının yanısıra Tüketici Kredileri ve Kredi Kartı borçlarına getirilen ek karşılık yükümlülükleriyle, maliyeti artan kredilere ilginin azaltılması amacıyla hane halkı borçlanma miktarının kontrol altına alınması hedeflenmiş, bu şekilde kredi borçlularının olası bir krize yakalanması engellenmiştir.

c) TC Merkez Bankası faiz uygulamalarının etkisi

Kriz döneminde TCMB'nin faiz indirimlerinin etkileri sonucunda bankalar ellerindeki hazine bonusu portföylerinden değerlendirme karları elde ederek bilançolarda ferahlama sağlamışlar, kaynak maliyeti ve karlılık baskısına karşı biraz daha rahat konumda olabilmışlerdir. Bankaların yıllar bazında Menkul Kıymetler Portföyünden elde ettikleri gelirler aşağıdaki gibidir:

Menkul Kıymet Gelirleri

Milyon TL

2009	28.140
2008	27.246
2007	24.511
2006	21.630

Kaynak : Türkiye Bankalar Birliği

Görüldüğü gibi menkul kıymetlerden elde edilen gelirler krizli yıllarda bile artış trendinde yükselmeye devam etmiştir.

Sonuçta Türk Bankacılık Sistemi gerek mevcut finansal yapısının kompozisyonu, gerekse düzenleyici kurumların yaptıkları çeşitli müdahalelerle krizden doğrudan sert olarak etkilenmemiştir. Ancak bu durum geleceğin hep böyle olacağı garantisizdir. Uzun yıllardan beri bankaların bilançosunda mevcut olan Vade Uyumsuzluğu riski halen devam etmektedir ve bu risk yaşanabilecek tüm krizli ortamlarda ciddi bir tehlike olarak var olmaya devam etmektedir..

Sağlık ve mutlulukla kalın.

Kepenler İndi !

Ezgi CİVAN

İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü

ABD kepenkleri 17 yıl aradan sonra tekrar indirdi!

ABD halkı 1976'dan beri 18 kere 'Government Shutdown' yani 'Hükümet Kepenk İndirmesi' olayına şahit oldu. En uzun yaşanan 'Kepenk İndirme' Clinton zamanında olmuş ve tam 21 gün sürmüştür. Peki hükümet neden kepenkleri indirme yoluna gitti? Bu olayın altında yatan sebep ne? Bu olayın altında yatan sebepleri ve etkilerini bilmemiz gerekiyor. Çünkü bu olay sadece ABD'yi değil tüm Dünya'yı etkiledi.

Bilindiği üzere ABD Cumhuriyetçiler ve Demokratlar tarafından yönetiliyor. Demokrat tarafını Barack Obama yönetiyor. Cumhuriyetçiler kısmını ise muhalefet oluşturuyor. ABD'de alınacak kararlar da Cumhuriyetçiler ve Demokratların halkın herhangi bir kısmının haksızlığa uğramamasını sağlamak için uzlaşmış olması gerekiyor. Fakat bu sefer 'Borç Tavanı' konusunda anlaşmayı sağlayamadılar. Peki bu 'Borç Tavanı' nedir? ABD hazinesine Kongre tarafından 16.7 trilyon dolarlık borçlanma limiti sağlanmak istendi. ABD harcaması bu miktara ulaştıktan sonra yeni borçlanma yapamayacak, borçlanma yetkisinin olmaması vadesi gelen borçların aksamasına sebep olacaktı. Fakat, Obama

borç tavanını 'Obamacare' planı ve 'Bütçe Harcamaları' için yükseltmek istemiş fakat Cumhuriyetçiler ise Hükümetin harcama yetkisini kısıtlamaya yönelik girişimlerde bulunmaya çalışmıştı. Peki Cumhuriyetçiler neden Hükümetin harcama yetkisini kısıtlamak istiyordu? Bunun sebebinin 'Obamacare' projesi olduğu düşünülüyor. Obamacare bir sağlık sigortası reformudur ve Barack Obama'nın yaptığı en önemli kilometre taşıdır. Obamacare projesinde zenginlerden daha çok vergi alınıp fakir halka sağlık sigortası sağlanacak, çocukların anne babalarının sigortalarından yararlanma hakkının 26 yaşına çıkması planlandı. Cumhuriyetçiler Obama'nın yaptığı bu sağlık reformundan kurtulabilmenin son yolu olarak bu kozu yani harcamaları kısıtlama yoluna gitmeye çalıştılar, 'Obamacare' yasalaştığı halde. Cumhuriyetçi Parti'nin çoğunlukta bulunduğu Temsilciler Meclisi'nde sağlık reformu yasası için ayrılan bütçe geri çekildi ve anlaşma sağlanamadı. Bu durum ise Hükümetin kepenkleri indirmesine sebep oldu. 1 Ekim 2013 tarihinde kepenkler indirildi ve bu durum tam tamına 16 gün sürdü. Hükümetin kepenkleri indirilmesi ekonomi açısından ne gibi olaylara sebep oldu?

Bütçesiz kalan ABD yasaların zorunlu kıldığı devlet hizmetleri için harcama yapabiliyordu ve buna bağlı olarak da hükümete bağlı kurumlarda çalışan 2.900.000 çalışandan yaklaşık 800 bin kişi ücretsiz izne çıkarılmak zorunda kaldı. Hükümet çalışanları işe gitmedi. Ulusal Parklar, müzeler, Özgürlük Anıtı gibi alanlar kapandı. Bu durumdan etkilenen milyonlarca turist oldu ve ekonomiyi çok ciddi anlamda olumsuz etkiledi. Fakat ordu gibi ülkenin güvenliğini sağlayan kuruluşlar çalışmaya devam etmişti. En önemli yaşanan olaylardan bir tanesi uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Standard & Poor's ABD'nin AAA olan kredi notunun görünümünü negatife indirmesi ile ABD krizde borcu artan tek AAA notlu ülke oldu. Bunun yanı sıra hükümetin kepenkleri indirmesinin ekonomiyi günlük zararı 300 milyon dolara mal oldu ve devletle çalışan özel sektör kuruluşları bu işten ciddi zarar gören taraflardan oldu. Çünkü; bu durum nedeniyle özel sektöre ödeme yapılamadı. ABD hükümetinin kepenk kapatması yükselen piyasalarda bayram havası yaşattı gibi görülse de orta dönem için doğru bir şey değildi.

Çünkü ellerinde ABD Hazine Bonosu ve Tahvili bulunduran ülkeler bu sorun çözülene kadar anapara ve faiz alacaklarını alamayacaktı. Bununla birlikte bu krizden şüphesiz ki Mortgage' da etkilendi. Sonuç olarak bu yaşanan kaos ülkeyi yaklaşık olarak 24 milyar dolar zarara uğratmıştır ve aynı zamanda Dünya'ya büyük bir korku yaşatmıştır. Yaşanan bu kaosta sektörlere göre ekonomik kayıplar tahminen şu şekilde yaşanmıştır :

- IHS Araştırma Firmasına göre Devlet Hizmetlerinde ki kayıp yaklaşık 3.1 milyar dolar ,
- ABD Seyahat Birliği'ne göre seyahat harcamalarında gündelik kayıp 152 milyon dolar ,
- ABD Ulusal Park Hizmetlerine göre gündelik olarak ortalama kayıp 76 milyon dolar ,
- Yalnızca Washington DC Metropolitan alanda yaşanan Federal kayıp ise günde ortalama 217 milyon dolar.

Ve; Hükümet, Merkez Bankası ve diğer ilgili kurumların olaya müdahale etmesi, çeşitli düzeltici tedbirleri alarak krizin etkisini hafifletmesi ile birlikte piyasalar yavaş yavaş normal seyrini bulmaya ve ortam stresten kısmen bile olsa kurtularak rahatlamaya başladı.

KEPENKLER DAHA ÖNCE 17 KEZ KAPATILDI !

BAŞLAMA TARİHİ	BİTİŞ TARİHİ	KAPALI KALDIĞI GÜN SAYISI	DEVLET BAŞKANI
30 EYLÜL 1976	11 EKİM 1976	10	GERALD FORD
30 EYLÜL 1977	13 EKİM 1977	12	JIMMY CARTER
31 EKİM 1977	09 KASIM 1977	8	JIMMY CARTER
30 KASIM 1977	09 ARALIK 1977	8	JIMMY CARTER
30 EYLÜL 1978	18 EKİM 1978	18	JIMMY CARTER
30 EYLÜL 1979	12 EKİM 1979	11	JIMMY CARTER
20 KASIM 1981	23 KASIM 1981	2	RONALD WILSON REAGAN
30 EYLÜL 1982	02 EKİM 1982	1	RONALD WILSON REAGAN
17 ARALIK 1982	21 ARALIK 1982	3	RONALD WILSON REAGAN
10 KASIM 1983	14 KASIM 1983	3	RONALD WILSON REAGAN
30 EYLÜL 1984	03 EKİM 1984	2	RONALD WILSON REAGAN
03 EKİM 1984	05 EKİM 1984	1	RONALD WILSON REAGAN
16 EKİM 1986	18 EKİM 1986	1	RONALD WILSON REAGAN
18 ARALIK 1987	20 ARALIK 1987	1	RONALD WILSON REAGAN
05 EKİM 1990	09 EKİM 1990	5	GEORGE WALKER BUSH
13 KASIM 1995	19 KASIM 1995	5	BILL CLINTON
15 ARALIK 1995	06 OCAK 1996	21	BILL CLINTON

Büyük Buhran

Bir ülke düşünelim, dünyadaki ana altın pazarına sahip, borsa piyasa değeri güçlü, işsizlik az, istihdam çok, ihracat gücü yerinde, daha da önemlisi tüm Avrupa'nın aynı zamanda kreditörü. O gün olduğu gibi bugün de cevap aynı; Amerika Birleşik Devletleri.

Amerika Birleşik Devletleri, 1900'lü yıllara Birinci Dünya Savaşı'nı kazanan ülkelerden biri olarak başlamıştır. Ekonomik durum olarak zaten refah olan ülke, bir de piyasa olarak bitmiş İttifak devletlerinden alınması gereken tazminatlarla birlikte Avrupa tarafından iyice tapılan bir ülke haline gelmiştir. Daha sonra düzenlediği kredi sistemiyle tazminat alacağı ülkelere daha sonra fazlasını almak kaydıyla borç veren Amerika Birleşik Devletleri tek başına ağır bir güç olmayı o günden başarmıştır.

New York borsası 1928'in başından 1929 Ekim ayına kadar (o günkü adıyla The Dow) her geçen gün piyasa değeri olarak yükseliyor ve önemli miktarda kazanç getiriyordu. Bunu gören insanlar bu süreçte evini arabasını satıyor ve borsaya giriş yapıyordu. İnsanlar kazançları gördükçe hisselerini borsada tutmaya devam ediyordu. O dönemki başkan Hoover ise insanların borsadan memnuniyetini görüyor ve hükümet olarak ülkenin finansal durumuna kesinlikle karışmıyordu. Hükümet tarafından da hiçbir şekilde denetlenmeyen ve serbest bırakılan bu durum sayesinde olay abartı noktalara geliyor, her gün 4-5 yeni banka açılıyordu. Bu gelişmiş refah seviyesinin bir gün duracağını herkes tahmin edebilirdi. Ancak bir sabah ansızın tepetaklak olacağını hiç kimsenin aklına gelmemişti.

3 Ekim 1929 sabahı bazı büyük firmaların hisselerindeki düşüşler insanların ilgisini çekmişti. Erken uyanan binlerce insan parasını çekmeye başlamıştı. Ancak huzurun bozulmasını istemeyen hükümetten de olan birçok bilgili insan bu düşüşün geçici olduğuna dair birçok radyo yayını yaparak halkı sakinleştirdi. Her şey ufak ufak dalgalanmaya devam ederken 24 Ekim 1929 sabahı belki de dünyanın en büyük vurgunu oldu. "Kara Perşembe" olarak tarihe geçen bu gün de tam tamına 4.2 Milyar \$ aniden borsada yok olmuştu.

A. Burak BOZDAĞ
İngilizce Bankacılık ve
Finans Bölümü

Parasını alelacele çekmek isteyen insanlar büyük bir likidite sorunuyla karşılaşmış aniden kapanan 4.000 kadar banka sayesinde birdenbire fakirliğe sürüklenmişti. Üretim tamamen düşerken Amerika'daki her 4 insandan 1'i artık işsizdi. Dünya'daki ticaret oranı birden bire %65, üretim oranı da %42 düşmüştü. Tüm dünya şok bir durumla karşı karşıyaydı. Tüm Avrupa'yı finanse eden Amerika sayesinde Avrupa'da bu vurgundan fazlasıyla nasibini almıştır. Bu büyük krizin bir çok sebebi vardır. Bunlardan bazılarını incelersek en büyük sebeplerden biri olarak hükümetin ülke ekonomik sistemini hiçbir şekilde denetlememesini söyleyebiliriz. Bankaların sermaye, rezerv oranlarını veya şirketlerin mali durumlarını stabil halde tutacak herhangi bir yasa yoktu. Buna rağmen bu banka ve şirketler hizmet vermekte özgürdü. Büyük şirketler dışında geriye kalan şirketler 1. Dünya Savaşı sonrası birleşip ortak hareket etme kararı almıştı ve bu şirketler birleştiğinde Amerikan ekonomisinin %56'sında söz sahibi oluyordu. Ancak bu %56 içinde tam 218 şirket vardı. Bunlardan 1 tanesinin iflası bile tüm %56'yı yerle bir edebiliyordu. Krizin temel sebeplerinden birinin de bu durum olduğu söylenebilir. Son olarak ülkedeki gelir dağılımı adaletsizliği, dış ödemeler dengesizliği ve büyük şirketlerin mali dengesizliği birleşiminden büyük bir kriz doğmuştur. Ancak en kritik sebeplerden biri zamanın en nüfuzlu ailelerinden J.P Morgan, Rockefeller, Warburg, Rotschiller ailelerinin 1913'de çıkarttıkları "Federal Rezerv Kanunu" olarak gösterilebilir.

Başkan William Taft zamanında bu aileler kendi yazdıkları rezerv kanunlarını yeni başkan adayı Wilson'a sunuyorlar. Wilson'a eğer bu kanunları başkanlık döneminde kabul edip hayata geçireceğinin sözünü verirden tüm nüfuzlu aileler olarak sana destek olacağız mesajı veriliyor.

Bu tutum karşısında olumlu geri bildirim veren Wilson başkan seçiliyor ve bu kanunu anında onaylayıp yasalaştırıyor.

Hukuktan bağımsız tamamen bankacıların yazdığı bu yasa ile marj kredisi kavramı doğuyor. Bu kavram kısaca “%10 öde hisse senin olsun” şeklindeydi. Geri kalan %90’u brokera taksitlerle ödersin kuralını doğuruyor. Tüm halk bu sistemi benimseyip koşuyordu. Ne var ki sistemin bir sorunu vardı. O sorun ise marj çağrısı adı altında yapılan bir çağrı ile paranın tamamı anında geri istenebilirdi ve faize yakalanmadan bu parayı geri ödemek için insanlara sadece 24 saat veriliyordu. Beklenen an geldi ve o aileler birden paraları kaçırp çekilme kararı aldı. 1928’in Kasım ayında marj çağrısı yapıldı ve yüzbinlerce insan ilk darbeyi yedi. Ekonomik bozukluk bu olayla başlamıştı.

Sonuç olarak başkan Hoover, zamanında müdahale etmediği için çok pişman olduğu bu sonuç karşısında sonradan bazı müdahaleler denemiş ancak başarısız olmuştur.

İnsanlar geçimlerini sağlamak için önce sebze meyve satarak geçinmeye çalışırken daha sonra dünyanın en ilkel sistemi olan değiş-tokuş sistemi ile hayatta kalmaya çalışmıştır. Her gün onlarca holding patronunun intihar ettiği bu olaylar sonrasında başkan Hoover yerini Franklin D. Roosevelt’e bırakmıştır.

Amerikan ekonomisi, tarihinde ilk kez 1933 yılında kendini devlet güvencesine bırakmıştı. Roosevelt “New

Deal” adlı bir politikayla tüm krizi, dolayısıyla ekonomik ve sosyal hayatı da yeni bir reforma sürüklemek istedi. Tüm ekonomik sistemde 500 yeni düzenleme yapıldı. Gelir dağılımı adaletsizliği minimuma indirildi. Çalışma saatleri düşürülerek işsizlik kapatılmaya çalışıldı.

Üretim sınırlandı. Mevduatların güvence altına alınması amacıyla da ilk defa Merkez Bankası kuruldu. Bir nevi Keynes’in “Kimse harcama yapmıyorsa devlet yapsın” teorisi hayata geçti ve ekonomi her geçen gün dirilmeye başladı. Faizlerin indirilmesiyle de kriz, yerini artık yeniden toparlanma dönemine bıraktı. Büyük Buhran’ın getirdiği bu fakirlik dünyayı kaosa sürükledi. Başlıca figürlerinden biri Hitler olmak üzere dünyada bir kaos dönemi başladı ve bu dönem İkinci Dünya Savaşı’nın sonuna dek sürdü.

Türkiye ise bu olaydan nispeten az etkilenen ülkelerden biri olmuştur. Aralık 1929’da Türkiye’de borsa piyasa değeri 121.4 Milyon TL iken 6 Ekim 1931’de 58.2 Milyon TL’ye gerilemiştir. Kısacası ülkedeki şirketlerin piyasa değeri %52 erimiştir. Bu karamsar istatistiklere rağmen Türkiye ekonomisi sanayiden çok daha fazla tarım politikasına dayandığı için tüm Avrupa’ya göre en az etkilenen ülkelerden olmuştur.

Kısacası Büyük Buhran tüm dünya ekonomi sistemini sorgulayan ve düzenleyen tarihin en büyük krizi olarak tarihteki yerini almıştır. Kriz sonrasında finansal denetimler artmış, IMF gibi büyük denetim kurumlarını doğurmuştur. Finans dışında sanatla ilgilenen biri olarak bu büyük kriz döneminin sosyal etkilerini daha iyi anlamanız için John Steinbeck’in “Gazap Üzümleri” isimli romanını ve Russell Crowe’un 2005 yılında başrol oynadığı “Cindrella Man” filmini izlemenizi şiddetle tavsiye ederim.

O zaman son söz o dönemin ekonomistlerinden gelsin. “Amerika hapşırırsa dünya nezle olur.”

Kaynak:

Korkmaz Ergun (2010). “1929 İktisadi Bunalımının İstanbul Esham ve Tahvilat-Kambiyo ve Nukut Borsa-sına Etkisi”, Doktora Tezi.

TL'nin Dolarla İmtihanı

Hiç şüphe yok ki 2013 yılı Türkiye ekonomisi açısından çok hareketli ve zor bir yıl oldu. Ekonomik gelişmelerin dünya ekonomisindeki rolü büyüktü.

22 Mayıs 2013 tarihinde FED (Federal Reserve Bank) parasal genişleme programı kapsamında varlık alımlarını azaltacağına yönelik kararını açıkladı. Bu açıklamayla birlikte ABD'nin 10 yıllık tahvil faizleri büyük bir sıçrama yaptı ve %1.75 seviyesinden %2.50 seviyesine kadar yükseldi. 10 yıllık tahvil faizlerinin yükselmesiyle birlikte Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelere yatırım yapmış olan yabancı yatırımcılar paralarını çekerek ABD'ye yatırım yapmaya yöneldiler. Türkiye'de Borsa İstanbul'a yatırım yapmış yabancı yatırımcılar borsadaki hisselerini sattılar. Bu durum büyük bir kısmı yabancı yatırımcılardan beslenen BIST için hızlı bir düşüş manasına geliyordu. BIST 100 endeksi rekor düşüşlere sahne oldu. Bununla birlikte parasını çekmek isteyen yabancı yatırımcılar ellerindeki tahvil ve bonoları da kısa süre içinde ellerinden çıkardılar. Tüm bu gelişmelerle birlikte Türk Lirası ABD Doları karşısında büyük bir değer kaybetti.

Bu gelişmeler yaşanırken döviz kurunun istikrarından sorumlu olan Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası rezervlerindeki döviz piyasa sürmeye başladı. Her gün belli miktarlarda döviz satışı yapan TCMB'nin bu hamlesi kuru kalıcı olarak düşürmeye yetmedi. Ve nihayet 15 Temmuz 2013 günü TCMB başkanı Erdem Başçı, 23 Temmuz 2013'de yapılacak Para Politikası Kurulu toplantısında faizi arttırmabileceklerini söylediler. Bu açıklamayla beraber düşüşe geçen DOLAR/TL kuru 1.90 seviyesine kadar geriledi. Fakat bu düşüş maalesef uzun soluklu olmadı. Tüm piyasa TCMB'nin faizi 1 puan yükselteceğini öngörüyor ve bekliyordu.

Fakat beklentilerin aksine toplantıdan 0.75 puanlık artış kararı çıktı. Beklentilerin altında kalan bu kararlar birlikte döviz kuru yönünü tekrardan yukarıya çevirdi.

*Sedat SOYTÜRK
İngilizce Bankacılık ve
Finans Bölümü*

Bunlarla birlikte yurtdışındaki bazı veriler de TL'nin değer kaybı yaşamasına neden oldu. Enflasyonun %8 dolaylarında olması, cari açığın artarak 59 milyar dolar seviyelerine yaklaşması ve işsizlik oranının %5 hedefinin çok üstünde 9,4% olarak kalması, %5 olarak hedeflenen büyüme oranının %3.2 olması gibi durumlarda doların TL karşısındaki yükselişinin sac ayakları oldu. Tüm bu gelişmelerle birlikte Türk Lirası 22 Mayıs 2013'den itibaren dolar karşısında %5'den fazla değer kaybı yaşadı.

22 Mayıs 2013'deki FED kararları yalnızca Türkiye ekonomisi ve TL'yi etkilemedi. Bütün gelişmekte olan ülkeler etkilendi. Para birimleri dolar karşısında değer kaybetti ve ülkelerin merkez bankaları faiz oranında artışa gitmek zorunda kaldılar. Özellikle kırılgan beşli olarak adlandırılan Brezilya, Hindistan, Endonezya ve Güney Afrika'nın para birimleri dolar karşısında büyük değer kayıpları yaşadı. Bu değer kayıplarının üzerine ülkeler ülkelerinden çıkan yabancı yatırımcıyı tekrar çekilemek için faiz artışına gittiler. Fakat faiz artışı bu ülkeler için kalıcı bir çözüm olmadı. Çünkü Tablo: 1,1'de de görebileceğiniz üzere bu ülkelerin 2013 yılındaki ekonomik göstergeleri hiç de iç açıcı değil.

Tablo: 1.1 Kırılgan Beşli Olarak Adlandırılan Ülkelerin 2013 Yılı Ekonomik Göstergeleri

KIRILGAN BEŞLİ'NİN EKONOMİK GÖSTERGELERİ					
ÜLKE	BÜYÜME	ENFLASYON	İŞSİZLİK	BÜTÇE DENGESİ	CARİ DENGE
BREZİLYA	2,5%	5,9%	5,8%	-1,9	-3,0
ENDONEZYA	5,3%	9,5%	5,9%	-2,2	-3,4
HİNDİSTAN	3,8%	9,0%	9,8%	-8,5	-4,4
G. AFRIKA	2,0%	5,7%	26,0%	-4,9	-6,4
TÜRKİYE	3,8%	8,0%	9,4%	-2,3	-7,4

Kaynak: Mahfi Eğilmez - Kendime Yazıla

27 Ağustos 2013'de Merkez Bankası Başkanı Erdem Başçı yaptığı basın açıklamasıyla yılsonunda dolar kurunun 1.92 seviyelerinde olabileceğini söyledi. Bu açıklama bu birçok otorite tarafından tartışıldı ve sorgulandı. Zira o sırada döviz kuru 2.03 seviyelerindeydi ve doların ateşini düşürecek hiçbir gösterge ve gelişme yoktu. Bu açıklamadan 10 gün sonra 2.08' yükselen dolar tarihin en yüksek seviyesini gördü. Fakat bu tarihi zirveden bir hafta sonra yapılan FED toplantısı Türk Lirası için adeta can simidi oldu. Toplantıdan parasal genişlemenin bir müddet daha azaltılmayacağı yönünde karar çıktı ve bu kararlar doları 1.94'e kadar geriledi. Bu seviyeden sonra tekrar yükselişe geçen DOLAR/TL kuru 2.00 seviyesinin üstünde güçlü bir şekilde durmaya devam etti.

Tam 2013 yılı bu gelişmelerle bitecek derken aralık ayında yurtdışında önemli bir gelişme oldu. 18 Aralık 2013'de FED parasal genişlemenin azaltılmasına karar verdi. Bu karara göre FED her ay parasal genişleme

kapsamında yaptığı 85 milyar \$'lık tahvil alımını 10 milyar azaltarak 75 milyar \$'a çekti. Bu önemli gelişme ile birlikte DOLAR/TL kurunda çok sert yükselişler görüldü. Yeni yılda da yükselişini sürdüren dolar rekor üstüne rekor kırarak 2.25 seviyelerine kadar yükseldi.

Kısacası 2013 yılı Türk Lirası için pek de parlak geçmedi. Doların 2.00 TL'nin altına inmesi için gerçekten güçlü sebeplere ihtiyacı var. 2014 yılı tabii ki büyük umutlar barındırıyor ama kurdaki bu ateş kolay kolay söneceğe benzemiyor.

Ilknur GÖRGÜN

Uluslararası Lojistik Bölümü

Domino Taşı Etkisiyle İlerleyen Krizin Avrupa'da Ki Son Durağı: İspanya

2008 yılında ABD merkezli başlayan krizin Portekiz ve Yunanistan'dan sonraki son durağı Euro bölgesindeki 4. büyük ülke İspanya oldu. Dünyanın 13. , Avrupa'nın ise 4. büyük ülkesi olan İspanya'nın çok iyi bir finansal dengeye sahipken, nasıl olup da böyle bir ekonomik çöküş içerisine girdiği ve bu durumun aşılması için hangi ekonomik kaynaklar kullanılması gerektiği soruları akla gelmektedir. Şüphesiz ki atılacak ilk adım üretimin artırılması ve üretilen malların satılması için tüketicilerin teşvik edilmesidir.

İspanya, 1993 yılında yaşanan ekonomik durgunluk hariç, ülke kriz zamanına kadar AB ortalamasından daha yüksek bir oranda büyüme kaydetmiştir. 1999 yılında Euro'ya geçişle birlikte ülkede alım faizleri düşmüş ve böylelikle emlak sektörü canlanmıştır. Özellikle bu olay ilk başlarda alım gücünün de olmasıyla birlikte Mortgage taleplerinin artmasına, inşaat sektörünün hızla gelişip ilerlemesine ve bankalara para akışının olmasına neden olmuştur. Ancak oluşan fazla talep banka kredilerinde ve konut arzının yetersizliğine neden olmuştur. Bu sorunları anlayabilmek için İspanya'nın bankacılık sistemini incelersek; bölgesel tasarruf ve kredi bankacılık sistemlerinin mevcut sistemin yarısını oluşturduğunu görebiliriz. Bu bankaların müşteri portföyleri genellikle aileler ve kobilerdir. Bunu şu şekilde yorumlayabiliriz; herhangi bir kriz anında müşteriler banka kredilerini ödeme konusunda sorun yaşayabilirler. Krizin başlangıç nedenini ve ilerleme kat etmesini bu sebebe bağlayabiliriz.

Bankalar 2009 yılında ülkedeki Mortgage'nin %56'sına sahiptiler. Kriz zamanında piyasa hasar alıp, borçlular iflas edince bundan en büyük zararı bankalar gördü. Bu dönemde İspanya Merkez Bankası 2010 ortalarına kadar ödenmeme riski bulunan borcun 180,8 milyar euro olduğunu açıklamıştır. Alım gücü zarar gören veya hiç kalmayan halk ise, borçlarını ödemek için elde avuçta ne varsa satmaya başlamıştır ve böylelikle yatırım yapacak maddi güç ortadan kalkmaya başlamıştır.

Hızlı bir çöküşe geçen İspanya ekonomisinin almış olduğu ağır hasar sadece bankalar ile kalmamıştır. Başlangıçta banka daha sonradan inşaat sektörü, sanayi, çeşitli kamu kuruluşları ve turizm tamir edilmesi güç yaralar almıştır. Hatta 2012 yılında birçok göçmen ülkeyi terk etmiştir.

Krizin İspanya ekonomisine etkilerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- İlk başta, insanların tüketim gücü azaldı ve daha az şey satın almaya başladı. Bu da piyasa da dolaşan sıcak parayı azalttı.

- Sanayi tüketiminde düşüş gözükte. Mortgage kredilerinden sonra, inşaat sektörü de duraklama noktasına geldi. 2011 yılında inşaat sektörü %15'lik bir düşüş gösterdi. Bu düşüşün nedeni ise, mevcutta olmayan talepten ziyade müteahhitlerin daha fazla inşaat yapacak finansmanları bulamamış olmasıydı.

Tablo 1 : Yıllara Göre İnşaat Sektörüne Yapılan Yatırım

İnşaat mühendisliğinin dallarına göre yapılan kamu sözleşmeleri									
Askeri ve diğer kamu sözleşmeleri (1.000 €)									
Yıl	Toplam	İnşaat mühensilik dalları							
		Toplam yapı inşaatı	Demiryolu altyapı çalışması	Karayolu altyapı çalışması	Havayolu altyapı çalışması	Denizyolu altyapı çalışması	Telekom altyapı çalışması	Ev - bina çalışmaları	Diğer altyapı çalışmaları
2011	2.636.231	216.884	1.678.426	199.563	213.873	302.986	13.565	1.797	9.107
2010	5.645.978	392.914	4.299.643	450.938	191.913	245.309	33.217	20.361	11.683
2009	7.490.268	717.358	3.399.633	2.658.598	177.391	392.716	91.089	20.367	33.116
2008	10.625.874	547.672	5.791.511	3.138.811	263.191	804.970	37.324	35.625	7.770
2007	10.002.052	872.808	4.191.014	3.805.736	472.872	465.245	33.876	48.770	11.731
2006	8.086.722	564.816	4.371.563	2.587.563	360.646	154.646	31.446	12.839	2.841

Kaynak: www.counsellors.gov.tr/upload/E/İspanya%20Müteahhitlik%20Raporu%20Nisan%202012.docx

- 2012 yılından itibaren ülke nüfusunda düşüş yaşandı. Bunun arkasındaki nedenin ülkeyi terk eden yaklaşık 200 binden fazla göçmen olduğu görüldü.

- 24 yıllık televizyon kanalı olan Valencia resmi radyo ve televizyonu RTVV kapatma kararı aldı. Çalışan kadronun yıllık giderleri karşılanamayacağı için ve geçmiş yıllardaki mevcut olan borçların ödenememesinden dolayı kanal kapatıldı. Ayrıca başkent Madrid'deki televizyon kanalı TeleMadrid'in yaklaşık 800 çalışanını işten çıkarması ve daha çıkaracak olması protestolara neden olmuştur.

- İşsizlik oranı yükselmiştir. Başta inşaat ve endüstri sektörü olmak üzere bu zamana kadar 3,5 milyondan fazla kişi işsiz kalmıştır. En fazla iş kaybının olduğu sektörlerin başında inşaat ve endüstri gelmektedir. Tekstil, tarım, muhasebe, işletme, sporculuk gibi dallarda azalma gözükürken krize rağmen, ayakta durabilen hatta iş gücünü artıran dallar da mevcuttur. Bunlar ise; aşçılık, turizm rehberliği, kuaförlük gibi mesleklerdir. Buradaki artış ise sektörler göre farklılık göstererek yaklaşık %17 ile %23 arasında olmuştur.

- İnsanların gelir seviyeleri düşmüş ve eldeki para daha dikkatli kullanılmaya başlanmıştır. Bugün ekonomik kriz gitgide hayatı zorlaştırırken başkent Madrid ile Toledo kentlerini birbirine bağlayan ücretli karayolunu kullanan araç sayısı 14 yıl öncesindeki rakamlara kadar gerilemiş duruma geldi. Sürücüler, paralı yol yerine uzun yolu tercih etmeye başladılar.

- Yabancı yatırımı fırsat haline dönüştürmek için vatandaşlık teklifi edildi. Mevcuttaki boş bulunan konutları elden çıkarmak ve ülkeye yabancı sermayenin girmesi için İspanya'da konut alana 10 yıllık vatandaşlık hakkı verildi. Ayrıca, kriz nedeni ile evlerin metrekare fiyatları geriledi ve ev kiralarda düşüş görüldü.

- Ülkede turizm sektörü en büyük artışını 2013 yılının temmuz ayında yapmıştır. En çok turist İngiltere'den gelmiştir. Ve turist sayısındaki artışın en büyük nedenleri Türkiye'deki Gezi olayları ve Mısır'da ki iç gerginliktir. Turistler güvenli tatil mekanı olarak İspanya'yı seçmiştir. Bu da İspanya'da neden turizm sektörünün hasar almadığının cevabıdır.

Ayrıca İspanya'nın en önemli tarihi mekanlarından biri olan Özerk Endülüs Bölgesi'nin başkenti Sevilla, THY ile görüşüp İstanbul – Sevilla arası uçuş yapılması için talepte bulunmuştur.

- Borsa ve para piyasalarında durgunluk ve değer kaybı görülmeye başlandı. Son iki senedir resesyonda olan İspanya ekonomisi, Ulusal İstatistik Enstitüsünün yapmış olduğu araştırma ile yılın 3. Çeyreğinde %1'lik bir oranda büyüme kaydetmiştir. Bunun da en önemli nedeni ihracattaki artıştır. Resesyona birlikte İspanya'nın büyüme oranı %3,6 azalmıştır.

- İspanya Hazinesi, 12 ve 18 ay vadeli hazine bonoları ihraç ederek 4.5 milyar Euro değerinde borçlanma gerçekleştirdi. Bu gelişme ülkenin kısa vadeli borçlanma maliyetini nispeten düşürdü. Büyüyen bir ekonomide talepte yükseliş olduğu için üreticiler de daha fazla satış yapmak isterler. Bunu başarmak için ise daha fazla miktarda üretim yapmaları gerekir. Daha fazla üretim yaparken ise daha çok ara malı, hammadde, enerji ve işgücü kullanmak durumundadırlar. Bu durumda işgücü piyasasında emeğe olan talep artacağı için emeğin fiyatı yükselir.

- İspanya'da Ekim ayı enflasyon rakamları Mayıs 2011'den bu yana en yüksek seviyeye çıktı. Yıllık bazda yüzde 3,5 olarak gerçekleşen enflasyon beklentilerin de üzerinde geldi. Tüketici fiyatlarının yükselmesi, ekonomisi borç kriziyle sarsılan ülkede maliyetleri artırarak yaşam koşullarını daha da zorlaştırdı.

Resesyona ne yol açarsa açsın resesyona üzerinde etkili olan bir şey vardır, o da tüketici ve üreticilerin güven seviyesidir. Eğer tüketiciler işlerini yani gelir kaynaklarını kaybedebileceklerini düşünürlerse harcamalarını kesecek ve zor günlerde kullanmak üzere birikim yapmaya başlayacaktır.

Harcamalarda kısıntıya gitmek ekonomiye zarar verir. Vergi gelirleri azalır, işsizlik harcamaları artar ve bunun sonucunda da hükümet, tahmin edilenden daha çok borç almak zorunda kalır. Önemli nokta ise, eldeki kaynakları verimli bir şekilde kullanabilmekten geçmektedir.

Kaynakça:

- <http://www4.cnnturk.com/2013/ekonomi/dunya/08/22/ispanyada.kriz.en.cok.insaat.ve.endustriyi.vurdu/720471.0/>
- <http://tr.euronews.com/2013/11/07/ispanya-da-televizyon-kapatma-karari-kriz-yaratti/>
- <http://www.dunya.com/ispanya-krizinde-sebepler-ve-sonuclar-148662yy.htm>
- <http://www.paraborsa.net/etiket/ispanya-ekonomik-kriz-nedenleri/>

Oğuzhan AĞIRBAŞ

İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü

İç Borçlanma

İç borçlanma; devletin hazine bonosu, devlet tahvili ve benzeri menkul kıymetler yollarıyla o devlette yaşayan kişilere borçlanmasıdır. İç borçlanma bir kamu finans biçimidir ve kişinin vergi vermesinin aksine geçici bir gelir kaynağıdır. Hazinesinin bunu yapmasının sebebi bütçe açığını finanse etmektir. İç borçların etkileri; ekonomik denge, ekonomik büyüme ve gelişme, gelir dağılımı bakımından incelenmektedir.

Genel olarak devlet iç borçlanmayı dış borçlanmaya göre daha çok tercih eder. Bunun nedeni iç borcun yerel para birimiyle yapılan borçlanma olmasıdır. Hükümetler açısından iç borçlanmanın dış borçlanmaya göre bir avantajı vardır. Eğer ülkenin borcu çok yüksek seviyelere çıkarsa ve borcu geri ödemedeki sorun oluşursa devlet para basıp ödeyebilir. Fakat bu durum yüksek enflasyona yol açar ve o ülkenin para biriminin değerini düşürür. Bunun tek katkısı hükümetler açısından kısa vadeli bir çıkış yolu olabilmesidir. Ayrıca iç borçlanmanın gelir dağılımı üzerine etkileri incelenmiş ve iç borçlanma arttıkça gelir dağılımının bozulduğu sonucuna varılmıştır.

İç borçlanmada devlet genellikle bankayla muhatap olur. Çünkü kişiler devlete direkt olarak borç veremez, bankalar yoluyla verebilir. Bununla birlikte devlet bir kamu bankasından, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'ndan(TCMB) ya da Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan da (SGK) borç alabilir. Yani devlet kamu kesiminden de borç alabilir. Ancak iç borçta en büyük pay sahibi piyasadır. Piyasa, vadelerine göre (para

piyasaları, sermaye piyasaları), fon aktarımında oynadıkları role göre (birincil piyasalar, ikincil piyasalar), oluşumuna ve işleyiş koşullarına göre(organize piyasalar, tezgah üstü piyasalar) üçe ayrılır.

Ülkemizde iç borç stoku Haziran ayı itibariyle 395.8 milyar TL düzeyinde. İç borç stokunda 2003 yılında günümüze kadar olan süreçte ortalama her yıl %8'e yakın büyüme oldu. Fakat iç borç artış hızının olması gerektiği düzeylerde olduğu, milli gelire oranla kıyaslandığında düşüş yaşadığı, yani iç borç gidişatının kötü olmadığı görünebilir. Ancak 2003 yılından bu yana ödenen topluca rakama bakıldığında şaşırtıcı bir sonuç karşımıza çıkıyor. 2003 yılından bu yana ödenen borç 1.5 trilyon TL. Bu rakamın 1 trilyon 103.9 milyar TL'sini anapara, 442.4 milyar TL'sini faiz oluşturuyor. Bu genel toplam tutarın 2003 döneminden beri olan iç borçlanması 1 trilyon 332.7 milyar TL'yi bulmuş ve var olan bu dönemde anapara ödemesinden 229 milyar TL daha fazla borçlanmaya gidilmiştir. 229 milyar TL faiz ödemesi olan 442 milyar TL ile arasındaki 213 milyar TL'lik fark da öz kaynaklardan karşılanmıştır. 2013 yılının son dönemine doğru bakacak olursak eğer herhangi bir borçlanma daha yapılmadığı takdirde 2013'ün toplam ödemesi 166.5 milyar TL'yi görecektir. 2003-2013 aralığında gerçekleşen ve gerçekleştirilecek borç toplamı 2.1 trilyon TL'yi buluyor. Çok büyük oranlarda ödeme yapıtığımızı ve yapacağımızı görüyoruz.

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı (www.hazine.gov.tr)

EL DEĞMEMİŞ TOPRAKLAR: DOĞU ANADOLU

Ekonomik anlamda Türkiye'nin diğer bölgelerine nazaran daha geride kalan doğu, çatışmaların son bulmasıyla ekonomik anlamda yatırıma hazır hale geldi. Devletin çeşitli sektörlerde verdiği yatırım teşvikleri, özel sektörün düşük maliyet arayışları gibi bazı etkenler bölgeyi cazibe merkezi haline getiriyor.

Financial Post olarak, dünya ekonomisinin de ekleninin doğuya kaymasını göz önünde bulundurarak, doğu yatırımlarını sektör sektör inceleme kararı aldık. Sektörlerin beklentileri, bölgedeki teşvik olanakları gibi konuları, kendi sektörlerinde söz sahibi iş adamları ile tartıştık.

Yazı dizimizin ilk sayısında yemek sektörünü inceledik ve bizleri bu konuda etraflıca bilgilendirmesi için YESİDEF Başkanı Sayın Hüseyin Bozdağ'a konuk olduk. Öncelikle Sayın Bozdağ'ı tanıyalım;

1966 Sivas Gürün doğumlu Bozdağ, Trakya Üniversitesi İnşaat Yüksek Teknikerliği ve Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunudur. İş hayatına üniversitede kantininde çalışmaya başlayarak adım adan Bozdağ, 'Yemek İstanbul' şirketinde genel koordinatörlük yapmaktadır. Yemek sektöründe öncülüklere imza atan Bozdağ, 2005 yılında European Catering Association yönetim kuruluna seçildi. 2006 itibarıyla European Catering Association Turkey Platform'u kurdu. 2002 yılında Türkiye Genç Girişimcilik ödülü sahibi Hüseyin Bozdağ, evli ve üç çocuk babasıdır.

Sorularımızı samimi ve kapsamlı bir şekilde cevaplayan Sayın Bozdağ'a teşekkür ederek röportajımıza geçiyoruz.

1) Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki çatışmaların son bulmasıyla bölgedeki yatırımların sayısında artış gözleniyor. Yemek sektörünün bu yatırımlardaki payı nedir?

- Konunun tam odağında ve güzel bir soru. Ben Türkiye Yemek Sanayicileri Federasyon Başkanı ve aynı zamanda İstanbul Sanayi Odası Meclis üyesiyim. Kendi sektörüm başta olmak üzere Türkiye'de sanayiciliği arttırmak adına üstlendiğimiz misyon ve viz-

*Ömer KARABACAK
İngilizce Bankacılık ve
Finans Bölümü*

yonlarımız var ama bunu konuşmadan önce dünyanın ekonomik kabuğunu konuşmak lazım. 2008 buhranından sonra 2013 yılıyla beraber dünyanın ekonomik merkezi değişime uğradı. Bu değişim artık dünyanın merkezinin yıpranmış ve eskimiş bir Avrupa'dan çıkıp doğuya kaydığını hissediyorsunuz. İki odak noktası var dünyada. Bunlardan biri uzak doğu. Uzak doğunun dünyanın merkezi olmasına imkan yok çünkü çok uç noktada. İkinci odak ise Türkiye merkezli İstanbul ve alternatif olarak Irak merkezli Erbil. Öğretmeniyle, öğrencisiyle, iş adamıyla, işçisiyle kısaca üreten bütün kesimler, bana göre Irak merkezli bir Erbil yerine Türkiye merkezli bir İstanbul için çalışmalı. Türkiye'de sanayinin batıdan ziyade doğuya kaydırılması için çalışmalar mevcut. Bunun amacı; dünyanın ekonomik merkezi doğuya kayıyorsa, Türkiye'nin doğusu da Türk ekonomisinde söz sahibi olmalı. İstanbul Sanayi Odası bu durumdan kendine görev çıkarttı. Bu görev doğrultusunda Batman, Diyarbakır ve Mardin'de toplantılar yaptı. Bu toplantıların amacı Ortak Sanayi Odaları Meclisi toplantılarıydı. 300 milyar doların terörle mücadeleye aktarıldığı bir dönemin sona ermesi adına bütün vatandaşlar gibi biz de kendi üstümüze düşen görevi yerine getirmek için oraya gittik ve iyi ki de gittik. Gıdacılarla konuştuk. Yemek sektörü çok hızlı ve dinamik bir sektör. O tarihlerde kg fiyatı 18-19 TL arasında değişen karkas eti biz 16 TL'ye aldık. Bölgedeki devlet teşvikleriyle icra edilen hayvancılık sayesinde bu durumu gerçekleştirdik.

2) YESİDEF olarak bölge halkıyla yürüttüğünüz çalışmalar var mıdır? Varsa bu çalışmalar nelerdir?

- Diyarbakır, Kahramanmaraş, Batman, Şanlıurfa ve Van'da bizim derneklerimiz mevcut. Oralarda zaten halkla iç içeyiz. YESİDEF sadece ekonomik anlamda mal alan, satan, istihdam yaratan bir kurum değil. Bizim sosyal yönümüz de var. Bu anlamda, yanlış hatırlamıyorsam, ağustos ayının sonlarında Tarım Bakanlığı Müsteşarı'nın da desteği ile Suriye'den gelen mültecilere bir gıda konvoyu oluşturduk. Bu gıda konvoyuna sadece İstanbul YESİDEF değil Hakkari, Çanakkale, Edirne kısacası Türkiye'nin bütün illerindeki derneklerimiz destek verdi. Van'daki depremin ikinci gününde biz YESİDEF olarak bölgedeydik. Tabanlı'da önemli bir mutfak kuruldu ve o tarihteki 200 bin ila 250 bin arasında değişen bir yatırımla 21 bin depremzedeye yemek verdik. Bunların hepsi bizim sosyal yanımız ve halkla iç içe olan bölümümüz. Geçmişte de birçok sosyal çalışmalarımız oldu ama güncel olmadığı için onları burada zikretmenin bir anlamı yok. Ekonomik kısma gelirsek YESİDEF doğunun bütün illerinde yapılanmak amacıyla. Mesela şimdiki çalışmalarımız Elazığ üzerine. Bu şehirde istihdam yaratıyoruz. Yani bölgede yaptığımız girişimler bölge halkı için bir istihdam yaratımı demektir. Yaklaşık 1.5 milyon insana da dolaylı istihdam sağlandı. Yani aldığımız etin, baklagillerin, unu vs. ürünlerin üreticileri bizim sayemizde daha çok iş imkanına kavuştu. Sosyal açıdan da ulusal çapta projeler hazırladık. Bunlardan birisi Türkiye'nin ve dünyanın başına dert olan obezite ile mücadele projesi. Projenin adı 'Yeni Neslin Beslenmesi'. Dünya bu anlamda ciddi adımlar atıyor. Mesela Michel Obama televizyonda çocuklarla dans edip obeziteye karşı propaganda yürütüyor. Test verin çözsünler, tost verin yesinler anlayışından uzaklaşıp okullarda anne yemeği yedirelim diye böyle bir adım attık. Bu uzun soluklu bir proje. Uzun soluklu bir projeyi nasıl hayata geçirebilirsiniz? Çok konuşarak, çok lobi yaparak ve çok çalışarak. Projenin

taban amacı tabi ki sağlıklı bir nesil yetiştirmek. Bunun yanında da zengin çocuk fakir çocuk ayrımı yapmadan aynı masada anne yemeği yedirerek farklılıkları ortadan kaldırmak. Obezite, şeker hastalığı gibi sorunsallardan ötürü Sağlık Bakanlığı'nın çok büyük bir bütçesi ithal ilaçlara yönelik olarak harcanıyor. Bu ekonomik külfeti de ortadan kaldırmak adına bir çalışma.

3) Sektörünüzün dışındaki iş dallarına mensup iş adamlarına doğuda yatırım yapmaları yönünde bir teşvikte bulunuyor musunuz?

- Bu zamana kadar, yemek sanayiciliğini temsil eden insanlar otoparkçılardı. Biz göreve geldikten sonra işin mühendislik kısmını, ekonomik boyutunu anlatmaya başladık. Anlattıkça da insanlar böyle bir sektörün gerçekliğine ve büyüklüğüne inanmaya başladılar. Yan sanayimizi geliştirme çalışmaları yapıyoruz. Bir tek oto sanayinin yan sanayileri yok.

Biz yemek sanayisi bakımından birçok konuda Avrupa'dan öndeyiz. Tek geri olduğumuz kısım ürünlerimizin bir standardı yok. Onlarda ise var. Köylü milletin efendisi demişiz ama 85 yıl efendiyi cahil bırakmışız. Biz tarlalarla uğraşyoruz ama tarla standardımız yok. Çok koyarsan çok alırsın mantığı ile üretim yapıyoruz. Ziraat mühendisi reçete yazıyor, miktarları belli. Ama biz daha fazla hormon koyuyoruz fazla ürün alalım diye. Hatırlarsanız hormon miktarı fazla olduğu için domateslerimiz Rusya'dan geri döndü. Ben Organik Tarım Platformu'nun ilk kurucularındanım. Tokat'tan yola çıktık, Kelkit Vadisi'ni gezeceğiz tarım için. Üreticilerin hepsi organik tarım yaptıklarını söylüyorlar fakat ortaya bir tane belge koyamıyorlar. Sen ne kadar üretirsen üret belgen olmadığı takdirde kabul görmez. Bunu anlatmak lazım üreticiye. Köylü bu gibi konularda eğitilmemiş. Platform olarak bu eğitim kısmında görev aldık.

4) Catering şirketleri tabldot fiyatları üzerinden iş yapıyor. İstanbul'daki tabldot fiyatıyla Mersin'deki tabldot fiyatının aynı olması pek mantıklı değil.

Biz bunu doğu ve batı tabldot fiyatları olarak ayırırsak aradaki farkların sebepleri nelerdir? Bu farklar bertaraf edilebilir mi? Ayrıca mantıksal olarak düşündüğümüzde doğunun fiyatları maliyetleri az olması nedeniyle batıya nazaran daha düşük olacaktır. Bu durum bir cazibe yaratıyor mu? Yani yemek sanayicisi için düşük maliyetli tabldotlar sürüm kazancı demek midir?

- Türkiye'deki sosyal güvenlik kavramı ile alakalı kavramları değiştirmediginiz müddetçe, bölgesel Sosyal Güvenlik Kurumu yüklerini değiştirmedigi müddetçe bu sorunun cevabı hayır. Van'daki ya da Diyarbakır'daki asgari ücretle çalışan insanların maaşından vergi almazsanız bu yükü ortadan kaldırırsınız. Maalesef yemek sektörü Marmara Bölgesi etrafında oluşuyor ve bilinç de burada. Özel sektör Marmara Bölgesi'nde. Türkiye'nin geri kalan bölgelerinde devlet var. Devletin o bölgelere özel sektörü getirmek için oluşturduğu teşvikler var. Ama maalesef yemek sektörüyle alakalı bir teşvik yok. Bunu Ekonomi Bakanı Ali Babacan'la da konuştuk. Yemek sektörü bu teşviklerin dışında tutulmuş ve onların da neden bu sektörü teşvik kapsamında tuttuklarına dair bir fikirleri yok. Yani Şanlıurfa'da yemek fabrikası kurmak istendiğinde teşvik yok. Yufka fabrikası kurmak istendiğinde ise teşvik var. Bu demek oluyor ki yan sanayiye teşvik var ama ana sanayiye teşvik yok. Biz bunu sayın bakanı sorduğumuzda gerçekten neden yapmışız bilmiyoruz diyorlar. Biz göreve gelmeden kimse YESİDEF nedir bilmiyordu. Yemek sektörünü temsil edenler otoparkçılardı. Biz buradayız demedikleri için kimse bizi fark etmedi. Kısaca söylediğin doğru ama oranın cazibesini engelleyen iki durum var. Bunlardan birincisi teşvik kapsamında yer almıyoruz. İkincisi Sosyal Güvenlik Kurumu üzerindeki yükler değişmiyor. Yani İstanbul'daki adamdan da Van'daki adamdan da aynı vergi alınıyor. Bunların değişmesi lazım.

5) Doğu bölgesindeki illerde odalara kayıt yaptıran yemek şirketlerinin sayısı artışta. Yerel şirketler, ulusal şirketler ve uluslar arası şirketler için taze topraklar, Doğu Anadolu Bölgesi için yeni iş sahaları demek. Bu durum zikrettiğimiz şirket grupları arasında bir rekabet yaratıyor mu? Yaratıyorsa bu rekabet adil bir rekabet midir? Ya da yemek sektörü o bölgede tekelleşmeye mi gidiyor?

- Sektörün rekabet durumuna baktığımızda en küçük ile en büyük arasındaki puan farkı %5.'tir. Yani %5 daha ucuza satılabilir ya da %5 daha pahalıya satılabilir. Ancak sektördeki oyuncuların birçoğu aşçı ve eğitimsizdi. Yani sektördeki girişimciyi eğitmek lazım. Girişimcinin sektördeki yatırımları görmesi ve okuması lazım. Zaten yabancıların sektöre girmesi bu rakamları okuyup değerlendirebilmesi sayesinde oldu. Bizim de bundan sonra gelecek girişimci arkadaşlara; bütçeyi, bilançoğu, denetlemeyi anlatmamız lazım. Mesela hayatında hiç 1 milyon lirayı görmeyen bu girişimci kağıt üzerinde kalıyor. Sonra ben bu işi her türlü yaparım diyerek fiyat üzerinde %50 kırıyor. Ama sen nasıl %50 daha ucuz yakıt yakacaksın, malzeme sağlayacaksın, işçilik vereceksin? Bunları hesaplamayı öğrenmeleri lazım. Ancak o şekilde bir rekabet içerisinde olurlar. Bu işin püf noktası girişimciyi bilinçlendirmektir. Bu işin bir standardının olduğunu, bu işin bir sanayi dalı olduğunu bir anlamaları gerek.

ETF Nedir, Ne Değildir?

ETF'ler bir endeksi baz alan, baz aldığı endeksin performansını yatırımcılara yansıtmayı amaçlayan ve payları borsalarda işlem gören yatırım fonlarıdır. ETF'ler hisse senetlerinin yüksek likidite ve kolaylıkla alınıp satılabilme özelliği ile yatırım fonlarının riski dağıtma, yatırım yaptığı piyasaların getirilerinden yatırımcıları yararlandırma gibi özellikleri de birleşmektedir. Mutual Fonlar gibi müşterilerden topladıkları her 1000 lirayı, 1000 liralık yatırıma dönüştürebilirler. Mevcut varlığın değeri %10 artarsa otomatik olarak portföyünüz %10 artar.

ETF'lerin avantajları;

İşlem Kolaylığı: ETF'ler, Borsa İstanbul'un işleme açık olduğu her gün seans saatleri içerisinde hisse senetleri ile aynı şekilde alınıp satılmaktadır.

Düşük Maliyet: ETF'ler, tüm dünyada oldukça düşük maliyetle işlem göre ürünlerdir. Yatırım fonları ile karşılaştırıldığında, ETF'ler oldukça düşük bir maliyetle yatırımcılara yatırım imkânı sağlar. Bireysel ve kurumsal yatırımcılar Borsa İstanbul'da ETF'ler için yaptıkları işlemlere sadece aracı kurumların tahsil ettikleri işlem komisyonu ödenmemektedir.

Şeffaflık: ETF'ler takip ettikleri endeksin her işlem günü gösterge niteliğinde portföy kompozisyonları açıklanmaktadır. Yatırımcılar sahip oldukları ETF'lerin paylarını hangi varlıklardan oluştuklarını kolayca günlük olarak takip edebilir.

Sürekli İzleme İmkânı: ETF'lerde, Borsa İstanbul seans saatleri içerisinde 15 saniyede bir gösterge niteliğinde net aktif değer açıklanmaktadır. Bu sayede yatırımcılar değişen piyasa koşullarına ve hisse senedi fiyatlarının, fonun net aktif değerinin ne oranda etkilendiğine ilişkin fikre sahip olabilirler.

ETF'lerin diğer yatırım fonlarından farkı:

- Borsa İstanbul'da aynı bir hisse senedi gibi alınıp satılabilirler.

- Sık aralıklarla net aktif değerleri açıklanır.

- Portföy kompozisyonları her sabah ilan edilir.

- Yönetim ücreti çok daha düşüktür.

- ETF'ler kapanış fiyatlarından değeri.

*Eren KURU
İngilizce Bankacılık ve
Finans Bölümü*

Türkiye'deki ilk ETFler:

*Dow Jones İstanbul 20 A tipi ETF

*İstanbul Gold B tipi Altın ETFsi

*FTSE İstanbul bono FBIST B tipi ETFsi

Dünya'daki en büyük ETF'ler:

*SPDR S&P 500 (\$SPY)

*İshares Russel 1000 Growth (\$IWF)

*İshares MSCI EM (\$EEM)

*Türkiye yüksek piyasa değerli bankalar A tipi ETFsi

*İshares DJ Industrial Average (\$DIA)

Ishares MSCI Turkey ETF'inde bulunan şirketler ve ETF'e göre ağırlıkları

*Türkiye Garanti Bankası	%11.46	*TÜPRAŞ	%3.92
*Akbank	%8.56	*Anadolu Efes	%3.30
*Türkiye Halk Bankası	%6.39	*Türk Hava Yolları	%2.77
*Turkcell	%5.75	*Yapı ve Kredi Bankası	%2.50
*BİM Birleşik Mağ.	%5.50	*Erdemir Çelik Fab.	%2.39
*Türkiye İş Bankası	%5.30	*Coca-Cola	%2.30
*Sabancı Holding	%4.86	*Türkiye Vakıflar Bankası	%2.25
*Koç Holding	%3.90	*Türk Telekomünikasyon	%1.93

1.Grafik (\$TUR-GARAN-AKBNK-HALKB): Grafikte görüldüğü üzere **\$TUR** endeksi **BANKACILIK SEKTÖRÜ**-ne çok duyarlı olduğunu göreceksiniz. **Garanti/Akbank/Halkbank**'ın **\$TUR** endeksi **60** günlük kolerasyonları (0.8828642/0.915959/0.943699)

2.Grafik (\$TUR-TCELL-BIMAS-SAHOL): **\$TUR** endeksi, **SANAYİ SEKTÖRÜ**ne daha az duyarlı olduğunu görüyoruz. **Turkcell/BİM/Sabancı Holding**'in **\$TUR** endeksi ile **60** günlük kolerasyonları (0.6247883/0.7342564/0.815916)

3. Grafik (\$TUR-\$EEM[Emerging Market]-\$RSX[Russian Vector]-\$EWZ[Brazilian Index]): \$TUR ETF'sini diğer Gelişen Ülkeler ETF'leri ile karşılaştırdığımızda kırılganlık düzeylerinin hemen hemen aynı olduğu görüyoruz. Bu grafikten çıkaracağımız sonuç; Borsa İstanbul, diğer Gelişmekte Olan Ülkelerin borsaları ile hemen hemen aynı kırılganlıkta yalnız zaman zaman farklılık göstermektedir.

Sonuç olarak; BİST endeks fonların, getiri senaryolarını long pozisyon ve short pozisyon yaparak hızlı ve keskin dalgalardan daha az yara alarak kurtulabiliriz. Portföylerde bulunması gereken bir finansal enstrüman. ETF'ler yeni olduğu için bu konuda ciddi bir çalışma yok. ETF'ler türev enstrümanlar değil. Arkasında fiziksel emtialar var. Yani kaldıraçlı enstrümanlar değil. Bu açıdan suni fiyat artışına neden olmaması gerekir. Ancak, ETF'ler daha az maliyetli ve işlem yapması daha kolay olduğu için emtia piyasalarının derinliğini ve likiditesini arttırdı. Önümüzdeki yıllarda portföylerde ve trading sistemlerinde çok sık göreceğimize eminim. ABD'de petroldeki dalgalanmalarından tüketiciyi korumak için ETF ile "hedge" ederek korumaktadır. ETF'lerin yararı saymakla bitmez, daha sıkı araştırma yapıp bütçemizi ve yatırımlarımızı daha farklı enstrümanlarla çeşitlendirmeliyiz.

Keyifli yatırımlar,

Arif YAĞCI

İngilizce İşletme Bölümü

Uluslararası Finans Merkezleri, Ülke Ekonomilerine Etkileri ve İstanbul'un Potansiyeli

Tarihin köklü ve dünyanın en görkemli şehirlerinden biri olan İstanbul eşsiz zenginliklerine bir yenisini daha eklemenin mutluluğunu yaşıyor. İstanbul sanatın, sporun, bilimin, kültürün, tarihin, Asya ve Avrupa'nın merkezi olma vasıflarının yanı sıra şimdi de farklı bir alanda, ekonomik ve ticari merkez olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir.

Dünyada son dönemde yaşanan global finansal krize rağmen, İstanbul'un bir Finans Merkezi haline getirme hedefinde en ufak bir sapma görülmemektedir. Tam aksine, krizi bir fırsata çevirme noktasında çalışmalar tüm hızıyla devam etmektedir. Uluslararası yatırımların en aza indiği bu kriz ortamının sonuna gelindiğinde İstanbul bölgesel ve küresel finans merkezi olma büyük yol kat etmektedir.

İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Projesi Türkiye'nin 2007-2013 yıllarını kapsayan 9. kalkınma planında yer almaktadır. Projenin Mayıs 2010 resmi gazete de yayınlanmasıyla birlikte projenin koordinatörlüğü devlet planlama teşkilatına verilmiştir. İstanbul finans merkezinin öncelikli hedefi bölgesel ardından küresel Finans Merkezi olmaktır. Proje kapsamında çeşitli çalışma grupları oluşturulmuştur. Bunlar; Hukuk, vergi düzenlemesi, piyasalar, teknoloji, altyapı tanıtım ve insan kaynakları çalışmalarıdır. Finans Merkezi'nin başarılı olmasında fiziki şartların uygun olması gerekmektedir. Çünkü bu alanın içerisine özel kurumlar, bankalar, oteller, konutlar ve hizmet birimleri olacaktır.

2008 yılında dünyada yaşanan finansal kriz başta Avrupa ülkeleri olmak üzere gelişmiş ve gelişmekte

olan tüm ülkeleri etkiledi. Küresel finansal piyasalarda ciddi bir değer ve güven kaybına yol açtı. Bu tür gelişen olumsuzluklara rağmen Türkiye 2010 yılında %8.9 büyüme oranıyla 16. 2011 yılında %8.5 büyüme oranıyla 18. 2012 yılında %2.2 büyüme oranı ile dünyanın en büyük 17. Ekonomisi olmuştur. En önemli hedef ise 2023 yılına ilişkin temel hedef olarak dünyanın en iyi ilk 10 ekonomisi içinde yerini almak ve milli gelirimiz 2 trilyon dolara çıkarmak ve kişi başına düşen milli gelirimizi 25 bin dolar seviyelerine çıkarmak, ihracatımızı 500 milyar dolar seviyelerine ulaştırmak en önemli hedeflerimiz arasındadır. Bu hedefler ile birlikte Türkiye'ye girecek olan yabancı sermaye girişi de giderek artacaktır. Buradan hareketle denilebilir ki, dünyadaki Finans Merkezleri'nin entegrasyonu Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve Şanghay İşbirliği Örgütü (SCO) gibi kuruluşlara üye olan ülkelerle ekonomik anlamda birlik olmak gerekiyor.

Finans Merkezleri genel olarak bir ülkenin ekonomik merkezlerinde bulunmaktadır. Şirketler nerede faaliyetlerini sürdürmek isterlerse onlara hizmet sunan finansal kurumlar da onların yerleştiği yerlerde olmak istemektedir. Bu sebeptendir ki, Uluslararası Finans Merkezleri, dünyanın en büyük ekonomilerinde ortaya çıkmaktadır. Türkiye, dünya ekonomisi içinde büyüklük açısından orta sıralarda yer alan bir ülkedir. Dolayısıyla, mevcut uluslararası Finansal Merkezler ile rekabet edebilmesi güçleşmektedir. Bu nedenle, İstanbul Finans Merkezi'nin hedefinin öncelikle bölgesel ardından küresel olarak belirlenmesi daha gerçekçidir.

Bölgesel finans merkezlerinin en önemlileri olan Tokyo, Frankfurt ve Paris büyük ekonomilerine ve finansal piyasalarının gelişmişliğine rağmen, küresel finans merkezleri olarak kabul edilmemektedir. Bunun iki önemli nedeni bulunmaktadır: Birincisi, bu ülkelerin finans sektöründe yabancı kurumlar yer alıyor olsa da ağırlık yerli kurumlardadır. İkinci olarak, bu ülkelerdeki finansal ve hukuksal düzenlemelerin tutumları güven olduğu düşünülmemektedir. Türkiye, Doğu Avrupa (Varşova, Bükreş, Budapeşte), Ortadoğu (Qatar, Dubai) ve Orta Asya (Hindistan, Çin) bölgelerinde en büyük ekonomiye sahip ülkedir.

İstanbul ve Türkiye'nin bölgesel bir güç haline gelebilmesi için; Sermaye piyasası (hisse senedi, borçlanma senedi), bankacılık (yatırım, kurumsal ve özel bankacılık), varlık yönetimi (yatırım fonlarının yönetimi), diğer finans kurumları (leasing, faktoring). Sermaye piyasasının çekim merkezi haline gelebilmesi için bir şekilde BİST'in sahip olduğu potansiyele yakın olması gerekmektedir. Türkiye gayri safi yurt içi hasıla (GSYİH) büyüklüğünde 17.sırada iken, Bist'in piyasa değeri dünya sıralamasında 26. sıradadır.

Dünyanın iki önemli uluslararası finans merkezi Londra ve New York'tur. Londra, başlıca uluslararası finans merkezlerinden biri olarak hem gelişmiş yurtiçi ekonomisinden hem de küresel finansal hizmetler sektöründen büyük pay almaktadır. Avrupa'nın en büyük 500 şirketinden 100'ünün merkezi Londra'dadır. Dünyanın en büyük finans şirketlerinin dörtte birini Avrupa genel merkezleri de Londra'da yer almaktadır. 550'den fazla uluslararası bankanın ve 170 küresel menkul kıymetler kuruluşunun Londra'da ofisi bulunmaktadır ve dünyanın bankacılık merkezi Avrupa'nın ana iş merkezi olarak bilinmektedir. Diğer taraftan iyi bir ulaşım ve iletişim ağına sahiptir. Gelişmiş hava taşımacılığı sayesinde finansal merkezlere ve bölgesel ekonomilerine ulaşımı vardır. New York'ta Londra'da ki kadar çok olmasa da 250 kadar uluslararası bankanın ofisi yer

almaktadır. Yaklaşık 8,2 milyon nüfusa sahip New York nüfusu içinde 3 milyon yabancı yaşamaktadır. Bu sayı Londra'da yaşayan yabancı sayısından biraz daha fazladır. Dünyanın en büyük ticaret merkezi ve fon merkezi New York'ta bulunmaktadır.

İstanbul önemli bir Finans Merkezi olmanın dışında, son yıllarda uluslararası bir finansal etki alanı haline gelme yolunda yoğun gayret göstermektedir. Türkiye'nin sürekli büyüyen ekonomisi ve gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında, henüz yeterince olgunlaşmamış olan finansal hizmetler sektörü bir araya geldiğinde olağanüstü bir büyüme potansiyeli bulunmaktadır. İstanbul'un finans merkezi olma yolunda AB elektrik/enerji piyasalarının entegrasyonu çalışmaları devam etmektedir. Türk elektrik dağıtım sistemi ile de Kafkaslar-Asya-Orta doğu ve Afrika arasındaki köprü rolü ile enerjide kilit rol üstlenmektedir. Enerji borsasının kurulması bu potansiyelin hayata geçirilmesi açısından önemli bir adım olacaktır.

Türkiye'de yeni bir teşvik olarak yabancı yatırım fonlarının kazançları ile yatırım fonu yöneticilerinin gelirlerine ilişkin vergi muafiyeti getirilmiştir. Bu uygulama fonlar ile fon yöneticilerini İstanbul'a çekme konusunda önemli bir adımdır. Londra'da gelir vergisi %50'ye çıkarıldığında bu durum finans merkezi açısından olumsuzluk olarak değerlendirildi. Vergi muafiyeti İstanbul için özellikle vergisiz cennet olarak ifade edilen Dubai, Qatar ve Abi Dhabi ile rekabette önemli bir avantaj sağlayacaktır. Türkiye'nin bölgesel hâkimiyet konusunda en güçlü rakibi şüphesiz sürekli büyüyen ekonomisi ile Rusya'dır. Diğer taraftan yurtiçi pazarı oldukça sınırlı olsa da AB pazarına erişim sağlama konusunda fırsatlar sunmaktadır.

Dünya'nın en iyi bilgi teknolojileri ve iletişim hizmet firmaları Türk finans sektöründe hizmet vermektedir. Şehrin iş olanaklarının yoğunlaştığı merkezlerde neredeyse birbirine bitişik duran büyük alışveriş merkezleri ve gökdelenlerin olması trafik sorununu daha da

karmaşık bir yapı içerisinde girmesine neden oluyor. İstanbul'un 2 havaalanı ve bu havaalanına hizmet veren 6 havayolu şirketi vardır. Ayrıca bu iki havaalanı İstanbul için yetersiz kalmaktadır. Daha büyük bir havaalanına ihtiyacı olduğu kesindir. İstanbul'a yapılacak yeni havaalanının Türkiye'nin en büyük havaalanı olması, Dünyanın ise ilk 5 havaalanı içinde yer alması bekleniyor. Diğer bir gelişme ise, Avrupa ile Asya yakasını birleştiren tüp geçit olan Marmaray şu anda hizmet veriyor. Trafik yükünün büyük bir bölümünün yükünü alıyor olması sevindirici bir gelişmedir. İstanbul'un turizm merkezi olarak çekiciliğinin artırılması için yapılan çalışmaların kesintisiz ve daha yoğun bir biçimde sürdürülmesi, şehrin iş merkezi olarak da çekiciliğini artıracaktır. Uluslararası Kongre ve Toplantı Derneği tarafından yapılan araştırmada İstanbul, 2010 yılında uluslararası toplantılara ev sahipliği yapma sıralamasında dünyada 7. sırada yer almıştır. Financial Times 2011 Mayıs ayı sonunda yayınlanan en iyi yaşanabilir şehirler anketinde İstanbul dünyanın yaşanabilecek en iyi şehri seçilmiştir.

İstanbul'un Mevcut Durumunu artıları ve eksileri ile değerlendirecek olursak; Türkiye, yüksek sayıda genç ve eğitim düzeyi sürekli artan bir işgücüne sahiptir. Türkiye finansal hizmetler piyasası, rakipleri ile kıyaslandığında gelişime açıktır. Türkiye'nin imajı, henüz finansal hizmetler sektörü gelişimine destek olacak şekilde markalaşmış olmasa da düzelmektedir. Politik ve ekonomik istikrar, Türkiye'nin mevcut vergi durumu makul olmakla birlikte, iyileştirme imkânları her geçen gün daha iyi bir yolda ilerlemektedir. İstanbul, hem işgücü hem de gayrimenkul maliyetleri bakımından cazip yaşam imkânları sunmaktadır. Türkiye'deki yasal sistem, bir finans merkezini yönetmek için gerekli niteliklere henüz sahip değildir ve bu yönde bilgi iletişim altyapısı geliştirilmelidir. BİST son yıllarda büyüme trendi içinde olsa da hala göreceli olarak küçük bir piyasadır. Varlık yönetimi piyasası da henüz gelişme aşamasındadır ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Finans Merkezleri	Sıralama	Puan (Ekim – 2013)
London	1	794
New York	2	779
Hong Kong	3	759
Singapore	4	751
Tokyo	5	720
Zurich	6	718
Boston	7	714
Geneva	8	710
Frankfurt	9	702
Seoul	10	701
Sydney	15	692
Qatar	24	672
Dubai	25	671
Paris	29	656
Munich	34	651
Roma	35	650
İstanbul	44	633
Amsterdam	45	629
Milan	51	618
Moscow	69	580

Kaynakça:

- http://borsaistanbul.com/data/kilavuzlar/Istanbul_Uluslararası_Finans_Merkezi.pdf
- http://serpam.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2012/09/IFM_ad15.pdf
- http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/iufm.pdf
- <http://www.docstoc.com/docs/7200522/%C4%B0stanbulun-Finans-Merkezi-Olmas%C4%B1-Projesinin-De%C4%9Ferlendirilmesi----The-Analysis-of-Istanbuls-Financial-Center-Project>
- <http://www.longfinance.net/index.php>

Hilal Ülkü DEMİR

İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü

Finans Piyasalarının İnternet Teknolojisi İle Birleşimi: Forex

Son yıllarda teknoloji dünyasındaki gelişmeleri hepimiz görmekteyiz. Teknolojinin en büyük getirisi tartışmasız iletişim dünyasına olmuştur. İletişim dediğimiz zaman ise eğer teknoloji aracılığıyla her anlamda iletişimden bahsedecek olursak yine akla tartışmasız internet gelir. İnternet teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde internet dünyası da hızla gelişmektedir. Bu büyüme beraberinde farklı sektörlerin oluşmasını da sağlamaktadır. Bu gelişmeler finans piyasalarının da internetle birleşmesini sağlamıştır. İnternet teknolojisi ve finans piyasalarının birleşmesiyle yatırımcılar artık oturdukları yerden yatırım yapabilmektedirler. İnternette yatırım yapmak denildiğinde ise akla ilk olarak “forex piyasası” gelir. Forex piyasası ile yatırımcılar işlemlerini internet üzerinden istedikleri zaman ve mekânda gerçekleştirebilir ve büyük kazançlar sağlayabilirler.

Forex piyasasını kısaca tanımlarsak uluslararası döviz değişim piyasasıdır. İsmi İngilizce “Foreign Exchange” kelimelerinden almaktadır. Diğer köklü piyasalarla karşılaştırıldığı zaman 1970’lerdeki keşfi ile diğer piyasalardan daha genç bir piyasadır. Aslında paranın icadıyla birlikte basit şekilde forex de oluşmaya başlamıştır. Hatta açılımı “foreign exchange” olduğuna göre paranın icadından önce takas uygulamasının olduğu dönemlerde bile en ilkel haliyle de olsa forex in var olduğunu söylememiz mümkündür. Ama profesyonel anlamda bahsettiğimiz için 1970ler demek zorundayız bu yüzden çok genç diyebiliriz. Buna rağmen günlük 5,5 trilyon dolarlık işlem hacmiyle kısa sürede en çok işlem gören piyasa olarak finans piyasalarının vazgeçilmezleri arasına girmeyi başaran küresel bir piyasadır.

Bu sayede belirli bir para birimi ile işlem yapmak gibi bir zorunluluk yoktur. Bu da yatırımcıların işlem kabiliyeti açısından oldukça önemlidir ve forex piyasasının en önemli avantajlarından biridir.

Döviz piyasası olmasına rağmen beklenenden daha fazla ilgi görmesiyle birlikte altın, gümüş gibi metallerle birlikte petrol veya tarım ürünleri ve enerji ürünleri gibi endeksler de işleme girilebilmektedir. Piyasanın katılımcıları, merkez bankaları, ticari bankalar, büyük şirketler, sigorta şirketleri, portföy yönetim firmaları, korunma fonları ve bireysel yatırımcılardır. Piyasanın genel bir konumu ya da merkezi yoktur. Dünyanın farklı yerlerinde coğrafi ticari merkezleri vardır: Londra, New York, Tokyo, Singapur, Frankfurt, Zürih, Paris ve Hong Kong.

Forex piyasası ülkemizde yeni yeni popülerlik kazanmaya başlayan bir piyasadır ve yeni olduğu için yatırımcılar tecrübesizlikten dolayı sorunlar yaşamaktadırlar. Bunu önlemek için forex piyasasında bulunan ücretsiz eğitimler ile riskler ve kazançlı yatırım işlemleri ile ilgili gereken bilgiler öğretilmektedir. Bu eğitimler sadece piyasaya yeni giriş yapan yatırımcılar için değildir, zaten piyasada olan yatırımcılar da bu eğitimlerden faydalanabilmektedirler. Bir diğer sorun ise; yatırımcılar borsalarda yaşadıkları kötü tecrübelerden dolayı finans piyasalarına önyargı ile yaklaşmaktadırlar. Örneğin; kendilerini aracı kurum gibi tanıtan dolandırıcılar ile ilgili sorunlar yaşamaktadırlar. Forex piyasasında bu sorunların oluşmasını önleyebilmek için aracı kurumlar denetlenmektedir ve ülkemizde 2011 yılından itibaren Sermaye Piyasası Kurulu kurumun yasal olduğunu belgeleyen lisanslar vermektedir.

Forex piyasasına giriş süreci borsaya oranla daha hızlı ve kolaydır. Borsada yatırım yapmak için birçok evrak hazırlanmakta ve resmi kurumlardan izin alınmaktadır. Forex piyasasında ise, aracı kurum ile anlaşıldıktan sonra direkt işlem yapmaya başlanabilir. Aynı zamanda forex piyasasına giriş yapabilmek için yüksek bir miktar gerekmemektedir. \$100 hatta bazen \$50 gibi rakamlarla üye olunabilmektedir. Ancak borsaya giriş ve yüksek kazanç için biraz daha yüksek bir miktar gerekmektedir. Forex piyasasında hem artan hem de azalan piyasalardan kazanma olanağı bulunmaktadır. Düşünceniz fiyatın artacağı yönündeyse alım pozisyonunu, azalacağı yönündeyse satım pozisyonunu açarak iki durumda da kazanabilirsiniz. Bir döviz sattığınız zaman “kısa” pozisyonda, bir döviz aldığınız zaman ise o dövizde “uzun” pozisyonda olursunuz. Örneğin “dolar” alım karşılığında “Euro” verirsiniz, Dolar’da uzun Euro’da kısa pozisyonda olursunuz. Baz döviz dolardır. Amerikan Doları karşılığında diğer dövizler alınıp satılır ama “çapraz kur” ile farklı dövizler arasında da işlem yapılabilir. Çapraz kur Amerikan Doları’ndan farklı iki döviz arasındaki kurdur. Japon yeni ile Euro arasındaki gibi.

Forex işlem masraflarından bahsedecek olursak; bu masraflar döviz çifti için al fiyatı ile sat fiyatı arasındaki farktır. Komisyon masrafı veya broker masrafı gibi masraflar yoktur. Yapılan işlemler için herhangi bir ücret ödenmemektedir. Yalnız swap adı verilen gecelik taşıma maliyetleri vardır. Swap; yatırım yaptığınız döviz çiftinin birbiri arasındaki faiz farkına göre hesabınıza etki eden pozitif ya da negatif maliyetlerdir. Örnek verecek olursak EURUSD için USD, EURTRY için TRY cinsindedir. Borsada ise bu durum biraz daha farklıdır; en uygun broker ile çalışıldığında bile masraflar uzun vadede önemsiz de olsa artacaktır.

İşlem zamanları yönünden de forexin farkı ve büyük avantajı açık bir şekilde öne çıkmaktadır. İşlemler yapılırken kurumlar, bankalar ve bireysel yatırımcılar arasındaki elektronik bir ağ üzerinden yapıldığından hafta içi 5 gün 24 saat boyunca işlem yapılabilir. Haftanın 5 günü 24 saat işlem yapılabilir. Ne zaman işlem yapılacağı tamamen yatırımcılara bağlıdır. Yatırımcılar istedikleri an işlem emirlerini aracı kurumlara iletebilmektedirler. Fakat piyasa Türkiye saati ile Pazar’ı Pazartesi’ye

bağlayan gece 00.00’da açılıp, Cuma’yı Cumartesi’ye bağlayan gece 00.00’da kapanmaktadır. Borsada ise seans saatleri vardır. Yatırımcılar seans saatlerinde işlem yapmakla sınırlıdır. Forex piyasasında böyle bir sınırlama yoktur.

Forex piyasasındaki önemli bir diğer fark ise yüksek likidite ile işlemlerin hızlı bir şekilde gerçekleşmesidir. En çok işlem gören bir paritede (para birimlerinin birbiri karşısındaki değerleri) fiyatlar gün içerisinde 18000 den fazla değişmektedir. Bu sayede piyasa kusursuz çalışmaktadır ve likittir (nakit ve nakde çevrilebilir). İşlem hacmi yönünden dünyanın en likit finansal piyasasıdır. Bu sayede işlemler anlık olarak gerçekleşir ve herhangi bir manipülasyon söz konusu olmaktan çıkmaktadır. Borsada ise emirlerin dolması gerektiği için işlemler beklemede kalmaktadır.

Borsadan farklı olarak forex piyasasında kullanılan kaldıraç sistemi sayesinde risk oranını belirleme imkânı vardır. Aracı kurumlar, yatırımcıların sermayelerini teminat olarak kabul eder ve işlemlerini sermayelerinin belli bir katına kadar gerçekleştirebilmelerini sağlar. Örnek verecek olursak, Türkiye’de SPK denetiminden sonra maksimum 1/100 kaldıraç oranı ile 1000 dolarlık bir sermaye kullanılarak 100.000 dolar işlem hacmine sahip olunabilir. Borsada ise kaldıraç oranı ya yoktur ya da çok azdır. Diğer yandan kaldıraç sisteminde işlem hacminin artması durumunda risk oranı da artacağı için yatırımcıların buna dikkat etmesi gerekmektedir.

Son zamanlarda çoğu yatırımcı artık borsadan uzaklaşıp forex piyasasına yönelmiştir. Özellikle SPK denetimi ile forex piyasasına olan güven artmıştır ve bu sayede forex kısa zamanda en avantajlı piyasa haline gelmiştir. Ancak her piyasada olduğu gibi forex piyasasında da eğitim, tecrübe ve dikkat önemlidir. Hala tecrübe eksikliğinden dolayı yatırımcılar istedikleri verimi alamazlar da kısa sürede aracı kurumların çalışmaları sonucunda piyasaya olan ilgi artacaktır.

Kaynakça:

- tr.investing.com
- www.bigpara.com
- www.anlikborsa.com
- www.destekfx.com
- www.fxstreet.com.tr

Başak Seray KILIÇ

İngilizce Bankacılık ve Finans Bölümü

Finans Piyasalarında Önemli Gelişmeler : Vob-Viop Birleşmesi

Bilindiği üzere İstanbul'un Finans Merkezi olma yolunda ki çalışmalarından biri de, Borsa İstanbul ile Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsası'nın (VOB) birleşmesi idi. Bu birleşmenin temel nedeni, VOB'un gelişmesi ve piyasa hacminin artırılmasıdır. Bu bağlamda 5 Ağustos tarihinden bu yana vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri tek çatı altında birleştirildi ve VİOP adını aldı.

Birleşmeden önce Borsa İstanbul'da yatırımcılar; hisse senedi ve endekslere yatırım yaparak kar sağlama çalışıyorlardı. Bunun yanı sıra şirketler hissedarlarına yıl sonunda temettü yani kar payı ödüyorlardı. BİST ile VOB'un birleşmesi mevcut imkânlar ile birlikte yatırımcılara vadeli sözleşmelerde ve spot piyasalarda işlem yapma, riskten korunma gibi imkanlar verdi. Yatırımcılara getirdiği imkânlarla beraber, bu birleşme piyasanın şeffaflaşması açısından büyük bir kazanım oldu. Böylece yatırımcılar daha çok ürünü barındıran ve işlem hacmi daha büyük bir piyasada yatırım yapma olanağı kazandı.

Bu birleşme kapsamında Borsa İstanbul olağan işleyişini sürdürürken, VOB'un işleyişinde bir takım değişiklikler oldu. VOB-BİST 100, VOB-BİST 30-100, fiziki teslimatlı vadeli döviz ürünleri ve fiziki teslimatlı VOB-canlı hayvan sözleşmeleri birleşme ile yeni sistemde yer almamaktadır.

Tablo 1.1 – Birleşme Nedeniyle Kapatılacak Olan VOB Sözleşmeleri

Kapatılacak VOB Sözleşmeleri
BİST100 Endeks Vadeli İşlem Sözleşmesi
BİST30-100 Fark Sözleşmesi
Faiz Vadeli İşlem Sözleşmesi
Fiziki Teslimatlı TLDolar Sözleşmesi
Fiziki Teslimatlı TLEuro Sözleşmesi

Uygulamada yapılan değişiklikler şu şekildedir;

1. Emir ücreti uygulaması devam ederken eşleşme anında emir iptali ücreti kaldırılmıştır. Buna ek olarak borsa payı uygulaması başlamıştır (Tüm sözleşmelerde 100.000/3).

2. Döviz ve altın vadeli işlem sözleşmeleri dışındaki tüm ürünlerin seans saatlerinde değişiklik yapılmıştır. Buna göre saat 12:30 ile 14:00 arasında öğle tatili uygulanmaya başlanmıştır.

3. Piyasanın açılış ve kapanış saatlerinde herhangi bir değişiklik olmamıştır ve 9:15 ile 17:45 olarak sabit kalmıştır.

4. Yeni sistemin yürürlüğe konulması ile birlikte üç çeşit strateji emri uygulanmaya başlamıştır. Bunlar;

- 'hepsi veya hiçbiri'
- 'biri diğerini iptal eder'
- 'biri diğerini aktive eder' emirleridir.

5. Müşteri hesapları risk durumuna göre dörde ayrılmıştır. Bunlar; 0,1,2,3 olarak gruplandırılmıştır. Risk durumu 3 olan hesaplar, teminat çağrısına (Margin call) düşmüş ya da düşebilecek hesaplardır. Risk durumu 3 olan hesaplar durumları kritik hesaplar olduğundan pasif (bekleyen) emirleri iptal edilmektedir.

Teminat tamamlama çağrıları (Margin call) 12:30-14:00 arası iken yeni uygulamaya göre 12:30 ve 14:30 arası olmuştur.

Tablo 1.2 – Sözleşmeler ve Seans Saatleri

Sözleşmeler	Normal Seans Saatleri	Öğle Arası
Pay Vadeli İşlem ve Opsiyon Sözleşmeleri	9:15-17:40	12:30-14:00
Endeks Vadeli İşlem ve Opsiyon Sözleşmeleri	9:15-17:45	12:30-14:00
Döviz ve Altın Vadeli İşlem Sözleşmeleri	9:15-17:45	Yok
Emtia ve Enerji Vadeli İşlem Sözleşmeleri	9:15-17:45	12:30-14:00

Yapılan tüm bu değişiklikler ile beraber, sözleşme kodları da değişikliğe uğradı.

Tablo 1.3 – VOB-VİOP Birleşmesi Sebepiyle Değişen Sözleşme Kodları

VOB Sözleşme Kodları	VİOP Sözleşme Kodları
111F_IX0300813	F_XU0300813S0
301F_FXUSD0813	F_TRYUSD0813S0
311F_FXEUR0813	F_TREUR0813S0
321F_FXEUD0913	F_EURUSD0913S0
401F_CMCOT1013	F_COTEGE1013S0
411F_CMWHN0913	F_WHTANR0913S0
608FE_ENELCBASE0813	F_ELCBAS0813S0
502F_CMGLD0813	F_XAUTRY0813S0
512_CMGOZ0813	F_XAUUSD0813S0

VOB'tan VİOP'a geçilirken ürünlerin bir kısmı taşındı ve bir kısmı ise kapatıldı.

Tablo 1.4 – Birleşme ile VOB'tan VİOP'a Aktarılan Sözleşmeler

VİOP'a aktarılacak VOB Sözleşmeleri
BIST30 Endeks Vadeli İşlem Sözleşmesi
TLDolar Vadeli İşlem Sözleşmesi
TLEuro Vadeli İşlem Sözleşmesi
EUR/USD Vadeli İşlem Sözleşmesi
TL/Gram Altın Vadeli İşlem Sözleşmesi
Dolar/Ons Altın Vadeli İşlem Sözleşmesi
Ege Pamuk Vadeli İşlemler Sözleşmesi
Anadolu Kırmızı Buğday Vadeli İşlem Sözleşmesi
Baz Yük Elektrik Vadeli İşlem Sözleşmesi

Şüphesiz ki Finans Merkezi olma yolunda, derinlikli ve nitelikli bir vadeli işlemler borsasına sahip olmak çok önemlidir, aynı zamanda bu birleşmenin getireceği büyümenin ülke ekonomisine büyük katkısı olacaktır. VOB-VİOP birleşmesi İstanbul Finans Merkezi'ne bu niteliği kazandırmayı amaçlamıştır. Piyasa henüz kurulum aşamasında olduğundan dolayı gerekli talep ve işlem derinliği sağlanamamıştır. Fakat zamanla, talep artacak ve VİOP hak ettiği değeri kazanacaktır. Çünkü Uluslararası Finans Merkezi olabilmek için dünya çapında işlem gören vadeli işlemler borsasına sahip olmak gerekir.

Kaynakça:

- <http://borsaistanbul.com/>
- <http://www.borsagundem.com/>

Paraf.

Artan ParafPara

Harcadıkça kazandıran alışveriş bu Paraf'ta!

Paraf'tan benzersiz bir ayrıcalık daha!
Artan ParafPara ile harcamalarınız arttıkça
ekstra ParafPara kazanıyorsunuz. Siz dilediğinizce
alışveriş yaparken ParafPara'nız katlanarak çoğalıyor.
Üstelik Paraf, bu ayrıcalığı tüm kullanıcılarına sunuyor.

Buyurun, ayrıcalıklar bu Paraf'ta!

HALKBANK

Ayrıntılı bilgi için: www.parafcard.com.tr • 444 0 400 Halkbank Dialog